



www.musavat.com

ÜSƏVAT

Xəbər
Saxta estetik
cərrahlar
qalmaqalı
səngimir
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 15 noyabr 2024-cü il Cümə № 206 (8579) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Yeni supernazirlik - AZCON-un məqsədləri nə?



İqtisadçı:
"İnfrastruktur
layihələri daha
peşəkar şəkildə
idare ediləcək"

yazısı səh.3-də

Ağ Evin yeni hökuməti - kimlər var?

yazısı səh.11-də

"New York Times": "Ermənilər bunker tikir, səngər qazır"

yazısı səh.7-də

Ədalət Məhkəməsinin İrəvanın altına "mina" qoyan qərarı

yazısı səh.5-də

Ukrayna müharibəsində neçə azərbaycanlı həlak olub?

yazısı səh.7-də

Şvabe bizi yeni "qara yanvar"la qorxudur

yazısı səh.10-də

Trampın qorxudan planı - ABŞ-ı Xəzər dənizinə qaytarmaq istəyir

yazısı səh.11-də

Rusiya yenə Bakını Avrasiya Birliyinə qoşulmağa çağırdı

yazısı səh.8-də

Avropa Azərbaycan qazını istəyir, ya yox?

yazısı səh.13-də

"907-ci düzəliş" in birdəfəlik ləğvi gözləntisi

yazısı səh.5-də

Seyxin dini liderlərlə Bakıda çəkilən fotosu gündəm oldu

yazısı səh.15-də

SÜLH DANIŞIQLARI İLAYRICINDA

Ermənistanın havadarları təxribatçı rolunda,
Paşinyan isə yenə də sülhdən danışmağa başladı;
rəsmi Bakı ilin sonunu işarə etdi

yazısı səh.9-də



Dünyaya səs salan COP29 - yeni uğur hekayəsi

Qərbin bezi dairələri Bakıdakı global müzakirələrdə iştirak
etmədikləri üçün peşman olacaqlar

yazısı səh.4-də



Vəfa Nəzi

Vəfa adlı dönük
- erməniyə
"dayı" deyənə
ağır sözlər

yazısı səh.6-də



"Parisın siyasi
qozbeli" -
Makrona
Bakıdan yeni
mesajlar

yazısı səh.12-də



Ənvər Əliyev:
"Nemətin
adamları Azadlıq
meydanında
milyonlar
topladı"

yazısı səh.6-də



İlham Əliyev beş ölkənin prezidenti ilə görüşdü

Prezident İlham Əliyev noyabrın 14-də İslam İnkişaf Bankının prezidenti Məhəmməd əl-Casirlə görüşüb.

Əvvəlcə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və İslam İnkişaf Bankının prezidenti Məhəmməd əl-Casirin iştirakı ilə "Azərbaycan Respublikası və İslam İnkişaf Bankı arasında "Qız Qalası su anbarından magistral suvarma kanalının tikintisi" layihəsi üzrə Agentlik müqaviləsi, "Azərbaycan Respublikası Hökuməti və İslam İnkişaf Bankı arasında "Əks Əlaqə Texniki Yardım Qrant Sazişi Qız Qalası su anbarından magistral suvarma kanalının tikintisi layihəsi" və "Azərbaycan Respublikası və İslam İnkişaf Bankı arasında "Qız Qalası su anbarından magistral suvarma kanalının tikintisi" layihəsi üzrə Çərçivə Sazişi imzalanıb.

Dövlət başçısı həmçinin Maldiv, Nepal, Efiopiya, Şimali Makedoniya, Monteneqro prezidentləri və Yəmən və Braziliyanın vitse-prezidentləri ilə də görüş keçirib.



Türkiyə və Azərbaycan birgə təlimləri başlayır

Azərbaycan və Türkiyə Hərbi Dəniz Qüvvələri birgə hərbi təlim keçirəcək.

Bu barədə Türkiyənin Milli Müdafiə Nazirliyindən bildirilib.

Noyabrın 18-dən 29-dək davam edəcək təlimlərdə hər iki ölkənin sualtı hücum və sualtı müdafiə bölmələri iştirak edəcəklər. Təlimlər Aksaz/Muğlada keçiriləcək.

Bundan başqa, Aksaz bölgəsi Aralıq dənizində iki ölkənin iştirakı ilə hərbi hava qüvvələrinin təlimi də planlaşdırılır.



Hansı universitetlər paytaxtdan köçürülə bilər?

"Ölkədə demək olar ki, bütün universitetlər paytaxtda cəmləşib. Bu da ali təhsil almaq istəyən gənclərin paytaxtda toplanmasına səbəb olur. Bakıda yerləşən ali məktəblərin paytaxtdan kənar əraziyə və ya ölkənin digər bölgələrinə köçürülməsi məsələsi illərdir müzakirə olunsa da, hələ ki bir nəticəyə gəlinməyib. Bu köçürmə bir neçə aspektdən ciddi işlənilib hazırlanmalıdır".

Bunu Bakupost.az-a təhsil eksperti Elçin Əfəndi deyib. O hesab edir ki, ilk növbədə tələbə kontingenti 20 mindən çox olan təhsil müəssisələrini şəhərdən kənara köçürmək lazımdır. Bu universitetlər Abşeron rayonu, yaxud Qəbələ, Şamaxı, Şirvan şəhəri kimi Bakıya yaxın ərazilərə köçürülsə, daha yaxşı olar. Köçürülmə həmin şəhərlərin də inkişaf etməsinə öz müsbət təsirini göstərə bilər".

E.Əfəndinin sözlərinə görə, universitetləri şəhər ətrafına, bölgələrə köçürmək üçün yeni binalar və kampuslar inşa etmək lazımdır. Bu cür iri layihəni həyata keçirmək böyük vəsait tələb edir:

"Universitetlərin şəhərin mərkəzindən kənar ərazilərə köçürülməsi ilə bağlı layihələr inkişaf etmiş ölkələrdə uzun illərdir ki, həyata keçirilir. Bu ölkələrin bir çoxunda tələbələr üçün bütün şəraitin mövcud olduğu tələbə şəhərcikləri var. Bu tip tələbə şəhərcikləri tələbələrin təhsili, istirahəti və yaşaması üçün bütün sosial obyektlərlə təmin olunub. Ali məktəblərin kampuslarının olması təcrübəsi dünyada var. Tələbə yataqxanası qalır, o, universitet ərazisini demək olar ki, tərk etmir. Bizdə də tələbələrə bu imkanlar yaradılacaqmı?? İlk növbədə bu məsələ öz həllini tapmalıdır".

Ağadadaş Ağayevin məhkəməsi başladı



Xalq artisti Ağadadaş Ağayevin cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi keçirilib.

"Report" xəbər verir ki, Binəqədi Rayon Məhkəməsində hakim Vüsal Tağıyevin sədrliyi ilə keçirilən prosesdə təqsirləndirilən şəxsin anket məlumatları dəqiqləşdirilib.

Xalq artistinin tərcümeyi-halı hakim tərəfindən səsləndirilib. O, hüquqlarını müqavilə əsasında müdafiə edən vəkilin prosesə qoşulmasını istəyib. A.Ağayev dövlət hesabına ona təyin edilmiş vəkilədən imtina edib.

Məhkəmə dövlət hesabına təyin olunan vəkilin prosesdə iştirakına xitam verib.

Ağadadaş Ağayev jurnalistlərin suallarına cavab olaraq bildirib ki, artıq səhhəti normaldır, ona görə də prosesdə iştirak edir. Xalq artisti "qarşı tərəflə barışıq ola bilməmi" sualına cavab olaraq "hər şey ola bilər" - deyib.

Nurəddin Cəlilovun müdafiəçisi məhkəməyə vəsatət təqdim edib. O bildirib ki, Ağadadaş Ağayevin atdığı balta təkə onun yox, orada olan digər insanların həyatına da təhlükə yarada bilər. "Ağadadaş Ağayevin əməlinə daha ağır cinayət var. Ona görə də iş ibtidai istintaqa qaytarılmalı və təqsirləndirilən şəxsə daha ağır ittiham verilməlidir", - vəkili bildirib.

Müdafiəçinin ikinci vəsatəti A.Ağayevin barəsində həbs-qətimkan tədbirinin seçilməsi ilə bağlı olub. Dövlət ittihamçısı zərərçəkən Nurəddin Cəlilovun vəsatətlərinin təmin olunması ilə bağlı hər hansı bir əsasın olmadığını bildirib.

Müşavirədən sonra hakim vəsatəti təmin etməyib. Həmçinin cinayət işinin ibtidai istintaqa qaytarılması ilə bağlı vəsatəti baxılmamış saxlayıb. Cinayət işi üzrə məhkəmə baxışı noyabrın 28-nə təyin edilib.

Qeyd edək ki, Ağadadaş Ağayevin atdığı baltanın dəydiyi təmizlikçi Nəzakət Paşayeva və onun mübahisə etdiyi Nurəddin Cəlilov cinayət işində zərərçəkən qismində tanınıb.

Xalq artisti Cinayət Məcələsinin 221.3-cü (xuliqanlıq, silah qismində istifadə olunan əşyalardan istifadə etməklə törədildikdə) maddəsi ilə təqsirli bilinir.



"Qarabağ" Avropa nəhənglərini qabaqladı

"Qarabağ" cərimə meydanının mərkəzindən qapıya zərbə endirən klublar siyahısında "Barselona" və "Real Madrid"-i qabaqlayıb.

Dünyanın ən güclü 63 liqası ilə bağlı araşdırmalarının nəticələri açıqlanıb.

Cari mövsümün oyunlarının nəzərə alındığı siyahıya "Sportinq" başçılıq edir. Portugalıya klubu penalti nöqtəsi yaxınlığında hamıdan güclüdür. Lissabon klubu bu sahədən hər matçda orta hesabla 9.09 zərbə endirib, rəqiblərinə isə 2.18 belə fürsət verib. "Sportinq"-in üstünlüyü 6.91-ə bərabər olub. "Şanxay Port" 6.56 zərbə ilə ikinci, "Bavariya" isə 6.00 zərbə ilə üçüncü yeri tutublar.

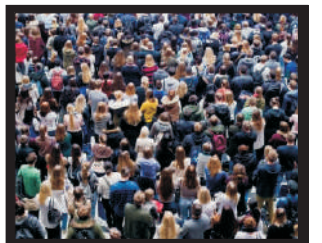
"Avroviziya 2025" heyəti - kimlər var?



"Avroviziya 2025" beynəlxalq mahnı müsabiqəsində iştirakını təsdiqləyən ölkələrin sayı 36-ya çatıb: Albaniya, Almaniya, Avstraliya, Avstriya, Azərbaycan, Belçika, Böyük Britaniya, Çexiya, Danimarka, Estoniya, Finlandiya, Fransa, Gürcüstan, Xorvatiya, İrlandiya, İslandiya, İspaniya, İsrail, İsveç, İsveçrə, İtaliya, Kipr, Latviya, Litva, Lüksemburq, Malta, Monteneqro, Niderland, Norveç, Polşa, Portuqaliya, San Marino, Serbiya, Sloveniya, Ukrayna, Yunanıstan.

İsveçrənin Bazel şəhərində keçiriləcək yarışın ilk yarımfinalı mayın 13-nə, ikinci yarımfinalı mayın 15-nə, finalı mayın 17-nə təyin olunub.

İctimai teleradioları cəmləyən Avropa Yayım Birliyinin 1956-cı ildən keçirdiyi "Avroviziya"-da İrlandiya və İsveç 7, Niderland, Fransa, Lüksemburq və Böyük Britaniya 5, İsrail 4, İsveçrə, Danimarka, İtaliya, Norveç və Ukrayna 3, Avstriya, İspaniya və Almaniya 2, Monako, Belçika, Yuqoslaviya, Estoniya, Latviya, Türkiyə, Yunanıstan, Finlandiya, Serbiya, Rusiya, Azərbaycan və Portuqaliya 1 dəfə qalib gəlib.



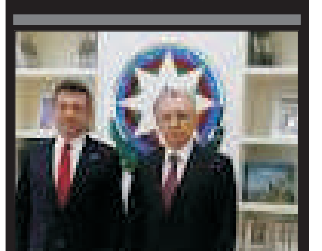
Dünya əhalisinin sayı nə qədər artıb?

Dünya əhalisinin sayı artıb. Artım nəticəsində dünya əhalisinin sayı 8.04 milyard olub, insanların əksəriyyəti Asiya mərkəzində yaşayır.

Belə ki, Asiyada yaşayan insanlar dünya əhalisinin 60 faizini təşkil edir. Şimali Amerikada yerləşən əhalinin sayı isə minimum təşkil edir, belə ki, burada dünya əhalisinin, sadəcə, 5 faizi yaşayır. Dünyada əhalisinin 11%-i Avropada, 9%-i Cənubi Amerikada, 15%-i isə Afrikada yaşayır.

Hazırda insanların 49%-i kəndlərdə, 51%-i isə şəhərlərdə yaşayır. Onların 77%-nin qalmağa evi olsa da, 23%-i çöldə gecələməli olur, 25%-i isə qida tapmaqda çətinlik çəkir.

8.04 milyard əhalinin cəmi 7%-i universitet məzunudur. Dünya əhalisinin 26%-i 15 yaşına çatmamış ölür, cəmi 8%-i isə 65 yaş və daha çox yaşaya bilir.



İmamoglu Eldar Əzizovla görüşdü

Azərbaycanda səfərdə olan İstanbul şəhər bələdiyyəsinin sədri Ekrem İmamoglu Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizovla görüşüb. Bu barədə İmamoglu özü məlumat verib.

"Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizovla, sonra gənc sahibkarlar və iş adamları ilə görüşdük. Ev sahibliyi etdiyinə görə icra başçısına təşəkkür edirəm. Biz çalışacağıq ki, İstanbulla Bakı arasında münasibətlər yaxşılaşsın", - o qeyd edib.

Ölkədə yeni publik hüquqi şəxs - Azərbaycan Nəqliyyat və Kommunikasiya Holdingi (AZCON) yaradılmasının hansı nəticələri olacağı haqda müxtəlif rəylər var. Yada salaq ki, bu holdingi Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi (RİNN) idarə edəcək.

AZCON-a RİNN tabeliyində olan şirkətlərdən başqa Azərbaycan Hava Yolları (AZAL), Azərbaycan Dəmir Yolları, Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi, Bakı Metropoliteni, Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı, Bakı Gəmiqayırma Zavodu QSC-ləri və "BakuBus" MMC də daxil olunub. Beləliklə, AZCON-un yaradılması ilə RİNN təmsilində yeni "super nazirlik" yaranmış oldu. RİNN AZCON-un vasitəsilə olduqca böyük spektrdə dövlət şirkətlərini idarə edərək, xidmətlərin təşkilinə və qiymətlərin formalaşmasına təsir edə biləcək.

Yeni yaradılan qurumun əsas məqsədi nəqliyyat və kommunikasiya sahəsində fəaliyyət göstərən dövlət müəssisələrini bir araya gətirərək onların daha effektiv və koordinasiyalı şəkildə idarə edilməsini təmin etməkdir.

müəssisələrinin ödədiyi vəsaitlər və digər qanunla icazə verilən mənbələrdən təmin ediləcək.

Onu da bildirək ki, AZCON Azərbaycanda yaradılan ilk böyük dövlət şirkəti deyil. Bundan öncə, 2020-ci il avqustun 7-də Azərbaycan İnvestisiya Holdingi yaradılıb. Həmin holding də publik hüquqi şəxs statusuna sahibdir və tabeliyində bir çox dövlət şirkəti var. Lakin AZCON-un yaradılması ilə İnvestisiya Holdinginin gücü zəifləyəcək. Çünki İnvestisiya Holdinginin tabeliyində olmuş və ya olan bəzi şirkətlər AZCON-a verilib.

Xatırladaq ki, rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat naziri Rəşad Nəbiyev bundan əvvəl 10 il (2011-2021-ci illərdə) Azərbaycan ASC-nin sədri vəzifəsində çalışıb. Ekspertlərə görə, dövlət investisiyalarının

Yeni supernazirlik - AZCON-un məqsədi nə?

İqtisadçı: "Bundan sonra infrastruktur layihələri daha peşəkar və koordinasiyalı şəkildə idarə ediləcək"

gər strukturların fərqli iş sahələri ilə bağlılığının idarəetmə və koordinasiya çətinlikləri yarada biləcəyini düşünür. Eyni zamanda bu cür böyük birləşmələrdə bürokratik maneələr və uyğunlaşma problemlərinin də ortaya çıxma biləcəyi gözlənilir.

İqtisadçı Eldəniz Əmirov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini bölüşüb. O deyib ki, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirli-

bəyişikliklərin və modernləşmə prosesinin sürətləndirilməsi məqsədilə yaradılıb. Burada əsas məqsədlərdən biri də məhz dövlətin nəqliyyat və kommunikasiya sahələrindəki fəaliyyətini daha səmərəli və bir əldən idarə etməklə effektivliyin artırılmasıdır. Fikrimcə, qurum bu istiqamətdə dövlət müəssisələri ilə qarşılıqlı əlaqədə idarə olunmasını asanlaşdıracaq. Eyni zamanda şəffaflığın, səmərəliliyin və



Tramvay Bakıya qayıdır?

Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin sədri Anar Quliyev jurnalistlərə açıqlamasında yaxın illərdə Bakıda tramvaydan istifadə ilə bağlı konkret qərarların verilməyəcəyini bildirib.

Onun sözlərinə görə, gələcəkdə müvafiq sahəyə cavabdeh təşkilatların qərarı ilə əsas yerüstü nəqliyyat növü tramvay ola bilər.

Qeyd olunub ki, hazırda ictimai nəqliyyat üçün küçələr müəyyənləşdirilib və ayrıca zolaqların təşkili üçün iş görülür.

Tramvay Bakının tıxac problemini həll edə bilər?

Mövzu ilə bağlı Cebheinfo.az-a açıqlamasında **nəqliyyat eksperti Eldəniz Cəfərov** bildirib ki, tramvay tıxac problemini dərhal deyil, qismən, mərhələli şəkildə həll edə bilər: "Bakı şəhərində tıxacın yaranma səbəbləri həddən artıq çoxdur. Düşünürəm ki, tramvay xətti çəkilən kimi bir anda tıxac problemindən qurtula bilək. Amma istənilən halda tramvayın olması ictimai nəqliyyatı şaxələndirir. Yəni də ən azından tıxacların aradan qaldırılmasına yardımçı olacaq. Çünki o da ictimai nəqliyyatın vacib növlərindən biridir və Bakı şəhərində olması labüddür".

Ekspert öz təkliflərini də səsləndirib: "Sadəcə olaraq, tramvay xətləri elə yollardan çəkilsin ki, həqiqətən şəhər əhalisinin və qonaqların daşınmasına xidmət etsin. Yeni sadəcə turistlərin şəkli çəkilməsi üçün olmasın. Bakı şəhərində tramvay xətləri çəkilə biləcək yollar, prospektlər var. Hətta tramvay xətləri Bakı dairəvi yol ərazisinə və müxtəlif istiqamətlərə də çəkilə bilər. Tramvay həm də ona görə ictimai nəqliyyatda vacib növlərdən biridir ki, maneəsiz hərəkət edir. Ona görə tramvaya əyləşən şəxs bilir ki, konkret olaraq nə vaxta bir nöqtədən digər nöqtəyə gedib çıta biləcək".

O qeyd edib ki, ictimai nəqliyyat şaxələndikcə vətəndaşlar fərdi avtomobillərə daha az üstünlük verəcəklər.



Bu holdingə bir neçə dövlət müəssisəsi və şirkət daxil ediləcək və onların fəaliyyəti vahid idarəetmə prinsiplərinə uyğun olaraq həyata keçiriləcək.

Holdingin əsas rəhbərliyi Müşahidə Şurasına, icra səlahiyyətləri isə icraçı direktora həvalə olunub. Müşahidə Şurası dövlət müəssisələrinin gəlir və xərclərini təsdiq etmək, səmərəliliyi qiymətləndirmək və vəsaitlərin təyinatını müəyyənləşdirmək kimi funksiyaları həyata keçirəcək. Bu qurum həmçinin dövlət investisiyalarının daha səmərəli istifadəsini və nəqliyyat layihələrinin daha planlı həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədilə yaradılıb. Holdingin nizamnamə fondu 10 milyon manat təşkil edir və onun maliyyələşməsi dövlət

dən istifadənin səmərəliliyinə lazımi nəzarətin olmaması maliyyə gəlirlərini azaldır və optimal iqtisadi modelin həyata keçirilməsinə mane olur. Holding strukturunun formalaşdırılması nəzarətin mərkəzləşdirilməsinə və idarəetmə yanaşmalarının standartlaşdırılmasına imkan verəcək ki, bu da şəffaflığın və səmərəliliyin artırılmasına kömək edə bilər.

AZCON-un yaradılması ilə bağlı bəzi ekspertlər müsbət təsirlərlə yanaşı, müəyyən risklərin də olduğunu qeyd edirlər. İqtisadçı Zöhrab İsmayıl AZCON-un fərqli sektorlara aid müəssisələri bir araya gətirməsinin onların səmərəliliyi və idarəetmə prosesində çətinliklər yaranacağını vurğulayıb. O, metropoliten, hava yolları və di-

yi Azərbaycana strateji və təkmilləşdirilmiş bir dövlət idarəetmə strukturu olaraq bir çox istiqamətlər üzrə - həm rəqəmsal texnologiyalar, eyni zamanda nəqliyyat infrastrukturunun inkişafı istiqamətində vacib rol oynayır: "Eyni zamanda onun fəaliyyəti rəqəmsal transformasiya və innovasiyalar, nəqliyyat infrastrukturunun modernləşdirilməsi, şəffaflıq və öz tabeliyində olan xidmət sahələri üzrə vətəndaş məmnuniyyəti və digər istiqamətlər üzrə özünü təsdiqləmiş bir qurumdur. Yeni yaradılmış holding isə onun idarəçiliyi daxilində yaradıldığından müsbət nəticələr gözləməyə dəyər. O ki qaldı Azərbaycan Nəqliyyat və Kommunikasiya Holdinginin özü ilə bağlı, hesab edirik ki, ölkədə bu sektor üzrə

əsas da effektivliyin artmasına xidmət edəcək. Dövlət investisiyalarının daha səmərəli istifadə olunmasına imkan yaradacaq. İnfrastruktur layihələrinin daha peşəkar və koordinasiyalı şəkildə həyata keçirilməsinə imkan verəcək. Eyni zamanda bu istiqamət üzrə olan xidmətlərdə kifayət qədər tarif siyasəti formalaşır. Bu tarif siyasətinin daha optimal aparılmasında qurum öz sözünü deyəcək. Təbii ki, bu qurumun yaradılması ilə bütün istiqamətlər üzrə olmasa da, böyük əksəriyyətdən müsbət nəticələrin əldə olunacağını gözləyirəm. Yeni dövlət şirkətlərində səmərəliliyin artırılmasında, idarəetmənin optimallaşdırılmasında, şəffaflıqda, eyni zamanda korrupsiyaya qarşı mübarizədə atılmış bu addım öz effektiv nəticəsini ve-

rəcək. Ələlxüsus da investisiya mühitinin yaxşılaşdırılmasında biz bunu görəcəyik".

Bununla belə, ekspert müəyyən risklərin ola biləcəyini də istisna etmir: "Təbii ki, hər bir prosesin müsbət tərəfi olduğu kimi, bu qurumun da yaradılması ilə bağlı müəyyən risklər və çətinliklər də qaçılmaz olacaq. Bunlar arasında yeni yaradılan strukturun digərləri ilə inteqrasiya olunması, müəyyən bürokratik pro-

seslər, eyni zamanda müəyyən şirkətlərin bu yeni yaradılan holdingə çəkməsi ilə investisiya holdingində müəyyən boşluqların yaranma ehtimalı ola bilər, təbii ki, bu prosesin riskli tərəfidir. Düşünürəm ki, əgər bu risklər doğru idarə edilsə, yeni yaradılan holding uzunmüddətli perspektivdə kifayət qədər müsbət nəticələr ortaya qoyacaq".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

COP29-un beşinci günü olsa da - tədbir noyabrın 22-dək davam edəcək - Azərbaycanın ev sahibliyi etdiyi iqlim konfransı ölkəmizin növbəti uğur hekayəsi kimi tarixə və gələn qonaqların yaddaşlarına yazılmaqdadır. Bu, təkcə dünyanın bütün qitələrindən gələn dövlət başçılarının və ali nümayəndələrinin Bakıdakı tədbirə verdikləri yüksək qiymətlə şərtlənir. Bunu Bakıda əldə edilən real nəticələr də şərtləndirir ki, bu barədə bir qədər sonra...

Əlbəttə ki, COP29-un ikinci iş günündə liderlərin sammitində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin qısa, amma çox dəqiq hədəfləri olan çıxışı hələ uzun müddət müzakirə ediləcək.

Dövlət başçısı ən əvvəl Azərbaycanın COP29-a ev sahibliyi etməsinin 200 ölkənin yekdil qərarı olduğunu yada salaraq bunu ölkəmizə olan hörmətin əlaməti, beynəlxalq arenada oynadığımız fəal rolun dəyərləndirilməsi kimi qiymətləndirib. İ.Əliyev ölkəmizin bərpaolunan enerjide texniki potensialının quruda 135 gigavat, dənizdə isə 157 gigavat təşkil etdiyini deyib. Dövlət başçısı vurğulayıb ki, 2030-cu ilə qədər ölkədə təxminən altı gigavatlıq Günəş, külək və hidroenerji stansiyalarının tikilməsi planlaşdırılır.

Dövlət başçısı COP29-a ev sahibliyi edən Azərbaycana qarşı haqsız hücumlara da tutarlı cavab verib, bu hücumları "yaxşıca təşkil olunmuş qarayaxma və böhtan kampaniyası" adlandırıb.

Dövlət başçısı zəngin təbii sərvətlərə malik olduğuna görə Azərbaycanın hədəfə götürülməsini qərəz və riyakarlıq adlandırdı: "Bu gün Azərbaycanı tənqid edən Qərb mərkəzləri yaxşı bilirlər ki, məhz Avropa Komissiyasının təklifi ilə Azərbaycan və Avropa Komissiyası enerji sahəsində strateji tərəfdaşlıq bəyannaməsi imzalayıblar. Azərbaycan qazına çıxışı olan on ölkədən səkkizi Avropada yerləşir. Avropa Komissiyası Azərbaycandan xahiş edib ki, qaz təchizatını 2027-ci ilə qədər iki dəfə artırınsın. Beləliklə, ikilistandartlar, digər ölkələrə derslər vermək adəti və siyasi riyakarlıq bəzi Qərb ölkələrindəki bir sıra siyasətçilər, dövlət nəzarətində olan QHT-lər, yalan xəbər mediası üçün fəaliyyət metoduna çevrilib".



Dünyaya səs salan COP29 - yeni uğur hekayəsi

Prezident COP29-la bağlı anti-Azərbaycan isterikasını dəstəkləyənlərə də "pis xəbər" verib, iştirakçı ölkələrin sayının "onlara ən yaxşı cavab" olduğunu deyib. Dövlət başçısı COP29-da 196 ölkədən 72 min iştirakçının, onların sırasında 80 prezident, vitse-prezident və baş nazirlər olduğunu deyib.

Bakıda əldə edilən real nəticələrə gəlinə, məsələn,

məklə iqlim dəyişiklikləri ilə mübarizəyə bağlılığını və bu aspektdə beynəlxalq əməkdaşlığa verdiyi dəyəri nümayiş etdirir: "Ölkəmiz son illərdə ədalətli və davamlı inkişaf prinsiplərinə əsaslanaraq enerji sektorunu yeniləmək, bərpa olunan enerji mənbələrinə investisiya qoymaq və iqlim dəyişmələrinə qarşı mübarizə aparmaq üçün bir çox əhəmiyyətli işlərə imza

naşma gözləyir".

YAP-çı deputat Vüqar İsgəndərov dedi ki, COP29-la bağlı Azərbaycana qarşı boykot çağırışları edənlər heç nəyə nail ola bilmədilər: "Ölkəmizə gələn xarici qonaqların sayı, dövlət başçılarının və ən yüksək səviyyədə dövlət rəsmilərinin tədbirdə iştirakı bunu sübut edir. Biz bilirdik ki, COP29 öncəsi təzyiqlər

gimiz rolun da əhəmiyyətindən xəbər verir. Ancaq COP29-a ev sahibliyi edəcəyimiz bilindi gündən bu yana Azərbaycana qarşı olan qərəzli yanaşmalar bir daha bizi məyus edir. Azərbaycan bu gün haqq yolundadır. Biz dünyanın nüfuzlu dövlətləri ilə bir sərəya qoyulacaq gücdəyik. Bu gün dünyanın əksər nüfuzlu təşkilatlarına üzvlüklə yanaşı rəh-

Qərbin bəzi dairələri Bakıdakı global müzakirələrdə iştirak etmədikləri üçün peşman olacaqlar

2015-ci ildə iqlim üzrə Paris razılaşması imzalandıqdan sonra çoxsaylı müzakirələrə baxmayaraq, onun 6-cı maddəsi (karbon bazarları) üzrə razılıq əldə etmək mümkün olmamışdı. COP29-un ilk günündə isə Paris sazişinin 6.4 maddəsi üzrə razılaşmaya nail olunub. Bu da ümumilikdə prinsipial xarakter daşıyan 6-cı maddə üzrə razılaşmanın əldə olunmasına ümidləri artırır.

Milli Məclisin deputatı, Ana Vətən Partiyasının sədr müavini Günay Ağamalının sözlərinə görə, Azərbaycan global əhəmiyyətli tədbirə ev sahibliyi et-

atmaqdadır. Azərbaycan Qərbin ikili standartları və qarayaxma kampaniyaları fonunda COP29-a yüksək səviyyədə ev sahibliyi edir. Cənab Prezident İlham Əliyev tədbirin açılış nitqində üzləşdiyimiz qərəzli yanaşmalardan bəhs edərək bunun yolverilməz olduğunu nəzərə çatdırdı və qeyd etdi ki, ekoloji problemlərin bir çoxu inkişaf etmiş ölkələrin sənaye inqilabları ilə atmosfərə axıtdığı zərərli tullantılar nəticəsində yaranıb. Azərbaycan potensialını, verəcəyi töhfələri önə çəkərək dünya ölkələrindən iqlim dəyişikliyi məsələlərinə ciddi ya-

artacaq. Bu cür addımlar Azərbaycanı gətirdiyi yoldan döndərə bilməz. Bütün detalları nəzərə alıb, nümunəvi tədbir keçiririk. Heç kimin diktəsinə, məsləhətinə ehtiyacımız yoxdur. Cənab prezident İlham Əliyevin yürütdüyü siyasətin bəhrəsinə gördükcə biz daha da əmin oluruq ki, Azərbaycan düz yolla və inamlı addımlarla irəliləyir.

Prezident İlham Əliyevin dünya ölkələri qarşısında çıxışı zamanı toxunduğu məsələlər bizim gələcək strateji planlarımızdan xəbər verməklə yanaşı, enerji təhlükəsizliyi sahəsində oynadı-

bərlik də edə bilirik. Nüfuzlu tədbirlərə ev sahibliyi edirik. 80 minə yaxın qonağın hazırda ölkəmizdə olması da dünyanın bizə olan hörmət və ehtiramının nəticəsidir. Bizə qarşı aparılan qara piar isə heç bir formada təsir edə bilməz. Çünki ölkəmizin qətiyyətli liderinin atdığı addımlar göstərir ki, biz doğru yoldayız".

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə qeyd etdi ki, Azərbaycan Prezidenti tədbirin açılış mərasimindəki çıxışında COP29-u boykot etmək is-

təyənlərə də ciddi mesajlar göndərdi: "Azərbaycanın postsovet məkanında ilk dəfə olaraq COP29-a ev sahibliyi etməsi xarici siyasətimizin növbəti qələbəsidir. Təəssüf ki, ölkəmizə qarşı qərəzli mövqedə olan, uğurlarımızı həzm edə bilməyən Qərbin qara piar ustaları bu dəfə də məkrli niyyətlərini ortaya qoyaraq COP29-a qarşı boykot kampaniyası həyata keçirməyə başlayıblar. Tədbirin Bakıda yüksək səviyyədə keçirilməsi bəd-xahların çirkin niyyətlərini ürəklərində qoydu. Bəli, bu gün dünya Bakıda toplaşdı. Prezident İlham Əliyev dedi ki, Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazisinin 20 faizinin Ermənistan tərəfindən 30 illik işğalına, etnik təmizləməyə və bir milyon azərbaycanlının öz doğma torpaqlarından qovulmasına baxmayaraq, biz özünü təmin edən iqtisadiyyata və müstəqil siyasətə malik güclü ölkəni qura bildik. Dövlətimizin başçısı çıxışında bu məqamı da xüsusi vurğuladı. Müxtəlif ölkələrə məxsus bəzi media orqanlarında, demək olar ki, hər gün iqlim sammitinin əleyhinə yalan və böhtanla dolu məqalələr dərc edilir, əsassız fikirlər səsləndirilir. Belə araqarışdıranlar hələ də qəbul etmək istəmir ki, iqlim sammiti baş tutub və yüksək səviyyədə davam edir".

Ç. Qənizadə Fransaın bu nüfuzlu tədbirə qatılmasının əsas səbəbini ermənipərəst mövqedə olması ilə əlaqələndirib və bildirib ki, yaxın illərdə iqlim dəyişikliklərinə qarşı Paris Sazişi qəbul edilən zaman ölkənin dövlət rəsmiləri bu sənədi "tarixi dönüş nöqtəsi" adlandırmışdılar: "Bəs indi nə baş verdi? "Tarixi dönüş nöqtəsi" nə tez yaddan çıxdı? Belə əhəmiyyətli bir tədbirin Azərbaycanda keçirilməsi haqda qərar verilən gündən indiyə kimi bu konfransın boykot edilməsinə çağırışlar əslində özlərinin iç üzlerini ortaya qoyurlar. Hətta konfransda iştirak edən qabaqcıdan təlimatlandırılmış bəzi media nümayəndələri də çirkin mövqelərini gizlədə bilmirlər. Ancaq onlar aldıkları tutarlı cavablardan sonra pat vəziyyətinə düşürlər. "İqlim boykotçuları" özləri özlərini boykot edirlər".

□ **Cavansir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

Bəllidir ki, Donald Tramp gələn il yanvarın sonundan yenidən Ağ Evin sahibi olacaq. Bizim üçün Trampın qələbəsi ilə bağlı əsas suallar Bakı-Vaşinqton münasibətləri, Ermənistan-Azərbaycan məsələsinə yeni administrasiyanın mövqeyidir.

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin (XİN) mətbuat xidməti idarəsinin rəisi Ayxan Hacıadə ABŞ-da yeni prezident seçiminin sonra Azərbaycanla bu ölkənin gələcək əlaqələrinin necə olacağına münasibət bildirib. XİN rəsmisi jurnalistlərə açıqlamasında qeyd edib ki, ABŞ-da keçirilən yeni prezident seçkisini nəzərə alaraq dəyişən administrasiyanın hansı siyasət yürüdəcəyi və hansı addımlar atacağını indidən demək çətinidir. **Amerikalı analitik, geosiyasət və təhlükəsizlik üzrə ekspert, "The Washington Outsider" qəzetinin baş redaktoru İrina Tsukerman** isə Ayna.az-a deyib ki, Tramp administrasiyası Bakı ilə, xüsusən də müdafiə və enerji sahələrində tam əməkdaşlığı bərpa etməyə çalışacaq və əsas məsələlər üzrə koordinasiyanın digər formalarına açıq olacaq.

"Tramp və onun tərəfdarlarının əksəriyyəti ABŞ-dakı erməni lobbilərinə bağlı deyil və Respublikaçılar və ya qismən Respublikaçıların üstün olduğu Konqres tərəfindən Azərbaycan daha az təzyiqlə üzləşəcək. O, yəqin ki, sanksiyaları ləğv etməyə hazır olacaq. Onun səlahiyyət müddəti Azərbaycan üçün 907-ci düzəlişin tam ləğvinə təkan vermək üçün yaxşı fürsət olardı", - deyərək bildirib. Yada salmaq ki, ötən ay Prezident İlham Əliyev ABŞ-ın Azərbaycanla qarşı sanksiya siyasətini tənqid edib. Dövlət başçısı 1992-ci ildə Azərbaycan ərazilərinin Ermənistanın işğalı altında oldu-

"907-ci düzəliş" in birdəfəlik ləğvi gözləntisi

Amerikalı analitikə görə, yeni prezident və tərəfdarlarının əksəriyyəti erməni lobbilərinə bağlı deyil, sanksiyanın götürülməsi üçün fürsətdir - şərh



ğu bir vaxtda ölkəmizin Ermənistanı blokada saxlaması barədə qondarma ittihamla Azərbaycanla qarşı sanksiyaların tətbiq edildiyini diqqətə çatdıraraq deyib: "Bu sanksiyalar 2001-ci ildə ABŞ-ın öz yüklərini havaya, quru və dəniz yolu ilə

Azərbaycan ərazisindən Əfqanıstana tranzit yolla daşımaları barədə qondarma ittihamla Azərbaycanla qarşı sanksiyaların tətbiq edildiyini diqqətə çatdıraraq deyib: "Bu sanksiyalar 2001-ci ildə ABŞ-ın öz yüklərini havaya, quru və dəniz yolu ilə

Bundan sonra bizə qarşı həmin sanksiyalar tətbiq olundu. Mən onları nankorluqda ittiham edəndə hesab edirəm ki, bu, həmin kontekstdə istifadə olunacaq ən sərt söz deyil".

Konqres bu qanuna düzəliş edərək (907-ci düzəliş)

ABŞ-ın hər hansı formada Azərbaycan hökumətinə və yerli özünüidarə qurumlarına (bələdiyyələrə) birbaşa yardımını qadağan edib. Konqres bu düzəlişi Amerika Erməniləri Milli Komitəsinin lobbicilik səyləri nəticəsində, Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ ermənilərini blokada saxladığını əsas gətirərək qəbul edib. Düzəlişə əsasən, ABŞ prezidenti "Azərbaycan hökumətinin Ermənistanla və Dağlıq Qarabağa qarşı blokadasının və digər güc tətbiqinin aradan qaldırılması üçün addımlar atdığı müəyyən etməyə və bu haqda Konqresə məruzə etməyə, Azərbaycan hökumətinə və yerli özünüidarə qurumlarına ABŞ tərəfindən bu və ya digər qanunlarla nəzərdə tutulmuş yardım göstərilə bilməz". Beləliklə, Azərbaycan 2001-ci ilə qədər Azadlığa Dəstək Aktından faydalanmayan yeganə postsovet ölkəsi olub. Amerika Erməni Milli Komitəsi bəyan edib ki, onların dəstəklədiyi namizədlərin 90%-dən çoxu 20 ştatda ABŞ Konqresinə seçilib. Ümumilikdə, ANCA ABŞ Senatına və Nümayəndələr Palatasına 84 namizədi təsdiqləyib. Bunu da nəzərə alaraq, gözləntilər doğrula bilərmi?

Professor Qabil Hüseynlinin "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, Trampdan asılı olmayan səbəblər var. Onun fikrincə, Demokratlar bu qadağanın ləğvinə əngəl ola bilər və Konqresdə müzakirələrdən keçməz. Q.Hüseynli hesab edir ki, ABŞ Azərbaycanı özünə tərəfdaş ölkə sayırsa, bu qadağanı aradan qaldırmalıdır: "Bayden "907-ci düzəliş" in müəlliflərindən biri idi. Onun dö-

nəmində bu qərarın dəyişməyəcəyi məlum idi deyərək təəccüb doğurmadı. Yeni administrasiya isə Azərbaycana xoş münasibət bəsləyəcək və Vətən müharibəsi getdiyi dövrə də Tramp hər hansı ermənipərəst addım atmamışdı. Ona görə bu dəfə münasibətlərin daha yüksək səviyyədə qurulması üçün fürsətdir və Vaşinqton işğala məruz qalmış dövlətə bu sanksiyaları davam etdirməməlidir. Əfsus ki, bu qərar Ermənistan haqda olmaq əvəzinə bizə tətbiq edilib. Bu da ədalətsizliyin analoqsuz faktıdır".

Q.Hüseynli hər şeyin Konqresdəki müzakirələrə asılı olduğunu düşünür və Azərbaycanın da gələn ildən bu istiqamətdə təşəbbüsləri, çağırışları artırmasını zəruri sayır: "Biz rəsmi səviyyədə Vaşinqtona müraciət etməliyik və Trampdan bu addımı atmasını istəməliyik. Azərbaycan ABŞ-la tərəfdaş ölkədir, enerji sahəsində əməkdaşlıq edirik, Avropada ABŞ üçün mühüm əhəmiyyətə malik dövlətdir, Ukraynaya humanitar dəstək vermişik, Trampın dostu olan İsrailə Azərbaycan da dost ölkədir, yeni bütün parametrlər üzrə münasibətlər yaxşı olmağa məhkumdur. Ona görə də "907-ci düzəliş" in ləğvi çoxdan gecikib, artıq qadağanın götürülməsinin vaxtıdır. Bu, ümumiyyətlə, köhnəlik, arxaik məsələdir deyərək ABŞ üçün aktualıq kəsb etməməlidir. Sadəcə, erməni lobbisinin Tramp hakimiyyətinə təzyiqləri və təsirləri necə olacaq, bax, bunu bilmirik".

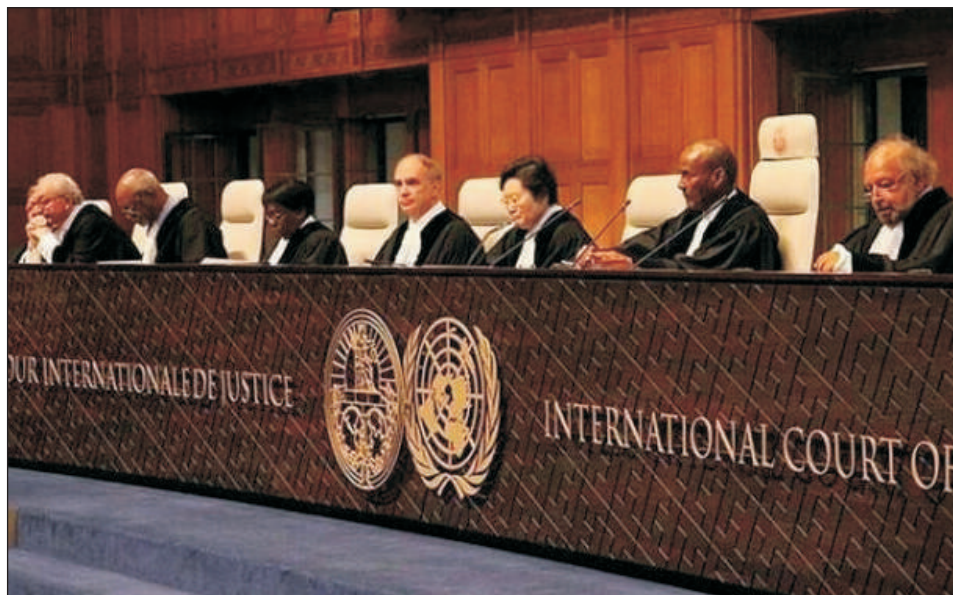
□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Ədalət Məhkəməsinin İrəvanın altına "mina" qoyan qərarı

Hüquqşünas: "Ermənistanın törətdiyi cinayətlərə hüquqi qiymət verilməsi üçün bütün addımlar atılacaq"

Azərbaycanın Xarici İşlər Nazirliyindən bildirilib ki, Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsi azərbaycanlılara qarşı törədilən kütləvi insan hüquqları pozuntuları ilə əlaqədar Azərbaycanın Ermənistanla qarşı davam edən beynəlxalq hüquqi iddiaları üzrə noyabrın 12-də qərar qəbul edib.

"Ermənistanın onilliklər boyunca Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazisini işğalda saxladığı müddətdə həyata keçirdiyi etnik təmizləmə və digər qeyri-qanuni əməllər bundan sonra məhkəmə tərəfindən mahiyyəti üzrə ətraflı şəkildə araşdırılacaq. Bundan əlavə, məhkəmə haqlı olaraq Ermənistanın mina və gizli mina təhlələri yerləşdirməsi təcrübəsinə dair iddiaların qərarda istisna olunması cəhdlərini rədd edib. Ermənistanın mina təhdidi nəticəsində sayının indiyədək faciəvi şəkildə artdığı qurbanlar üçün ədalətin təmin edilməsi müstəsna əhəmiyyət kəsb edir. Son olaraq, 10 noyabr tarixində daha bir Azərbaycan vətəndaşı mina partlayışı nəticəsində xəsarət alıb", - XİN-dən bildirilib.



Qeyd olunur ki, yaşayış ərazilərinin minalarla hədəfə alınması günahsız mülki insanların həyatını təhlükəyə atmaqla yanaşı, həmçinin Azərbaycanın əldə olunmasına sadiq qaldığı sülh sazişini təhdid altında qoyur: "Azərbaycanın ilkin etirazlarına gəlinə, məhkəmənin Ermənistanın irqi ayrışdırıcıya dair yalan iddiaları ilə bağlı faktların və dəlillərin mahiyyəti üzrə tam təhlili hüququnu özündə saxlaması

əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan dəlillərinin araşdırılmasının beynəlxalq hüququn heç bir pozuntusuna yol verilmədiyini göstərəcəyinə əminlik".

O da vurğulanır ki, Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinin Azərbaycanın Ermənistanla qarşı iddia qaldırdığı yeganə hüquqi platforma deyil.

Hüquqşünas qeyd etdi ki, bu böyük miqyaslı işləri həyata keçirmək bir günün işi deyil. Burada müəyyən

Ermənistanın digər cinayətlərdə məsuliyyətə cəlb edilməsi üçün Azərbaycanın səyləri davam etdirilir.

Siyasi və Hüquqi Araşdırma Mərkəzinin rəhbəri Xəyal Bəşirov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, ikinci Qarabağ müharibəsi başa çatdıqdan sonra Ermənistanın Azərbaycan dövlətinə və xalqına qarşı törətdiyi cinayətlərin sübutlarını əldə edib: "Əvvəldən də belli idi ki, Azərbaycana qarşı vandallizm həyata keçirdikləri, lakin miqyasının bu qədər olduğunu məhz ərazilər işğaldan azad edildikdən sonra birbaşa görə bildik. Həmin cinayətlərin cəzasız qalması həm beynəlxalq hüququn prinsiplərinə, haqq-ədalətə qarşı addım olardı. İkinci Qarabağ müharibəsindən sonrakı illərdə də ermənilər azərbaycanlılara qarşı cinayətlərini davam etdirdilər. Ermənilərin basdırdıqları minlərlə partlayış nəticəsində müharibədən sonra 300-ə yaxın vətəndaşımız həyatını itirib. 30 ilə yaxın işğal dövründə Azərbaycana qarşı ekotəhlükə, kultursid, urbusid cinayətləri ilə bağlı biz beynəlxalq hüquq müstəvisində, ayrı-ayrı məhkəmə platformalarında Ermənistanla qarşı prosedurları reallaşdırırıq".

Hüquqşünas qeyd etdi ki, bu böyük miqyaslı işləri həyata keçirmək bir günün işi deyil. Burada müəyyən

mərhələli proseslər mövcuddur: "12 noyabrda Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinin qəbul etdiyi qərar Ermənistanın Azərbaycana qarşı həyata keçirdiyi cinayətlərlə bağlı şikayətlərə əsaslanan hüquqi prosedurların başlatılması ilə bağlı qərardır. Ermənistanın həm etnik təmizləmə məsələsi ilə bağlı, həm işğal dövründə Azərbaycana qarşı törətdiyi müxtəlif istiqamətlərdə cinayətlərin araşdırılması ilə bağlı addımlar atılacaq. Amma Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsi yeganə instansiya deyil. Azərbaycan digər istiqamətlərdə də beynəlxalq konvensiyalarla tənzimlənən ayrı-ayrı platformalarda da Ermənistanın törətdiyi cinayətlərlə bağlı məsələlər qaldırmaq niyyətini ortaya qoyub və proses davam edir. Məsələn, infrastrukturumuza qarşı, ekologiyamıza, təbiətimizə qarşı, dini tarixi mədəni abidələrimizə qarşı Ermənistanın törətdiyi cinayətlərlə bağlı müxtəlif məhkəmə instansiyalarına şikayətlər ünvanlamaq prosesini həyata keçirir. Mina məsələsi ilə bağlı da müraciətlər edilib və edilir. Azərbaycan hüquqlarının bərpasından əl çəkməyəcək. Ermənistanın törətdiyi cinayətlərə hüquqi qiymət verilməsi üçün gərəkən bütün addımlar atılacaq".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Özünü isveçli iqlim fəali kimi təqdim edən, əslində isə Soros kimi ermənipərəst təşkilatların əlində oyuncaq olan Qreta Tunberq bir müddətdir ki, COP29 əleyhinə fəal təbliğata qoşulub. Yaşından və başından böyük danışan 21 yaşlı Qreta Azərbaycan haqda yalan məlumatlar yayaraq, siyasi bəyanatlar verir, həbsdə olan hansısa “fəalların” azadlığını tələb edir. Qeyd edək ki, o, Tiflisə müxalifətin mitinqinə dəstək üçün göndərilib, oradan Ermənistanı da gedib.

Noyabrın 12-də Tiflisin mərkəzindəki Azadlıq meydanında anti-Azərbaycan aksiyası keçirilib. Bakupost.az xəbər verir ki, sözügedən aksiyaya bəzi gürcü və özünə azərbaycanlı deyən “ictimai fəallar”, əslində isə dönüklər də qatılıb. Onların arasında son parlament seçkilərində 70 saylı Neftçala Seçki Dairəsindən deputatlığa namizəd Vəfa Nağı da olub.

Maraqlısı isə odur ki, Vəfa Nağı yalnız “Azərbaycan COP29-u saxta yaşıl gündəm altında təsir dairəsini möhkəmləndirmək, nəzarətini gücləndirmək və regional gərginliyi artırmaq üçün istifadə edir” deyən Qreta Tunberqlə deyil, ermənilərlə də həmrəylik nümayiş etdirib. Belə ki, o, sözügedən aksiyada “We - azerbaijan is stand with karabakh armenia” (“Biz azərbaycanlılar Qarabağ ermənilərinin yanındaydıq”) şüarını qaldırıb.

Başqa sözlə, ekoloji məzmunlu aksiyada Vəfa Nağı dövlətə və xalqa dönüklüyünü ortaya qoyub. Onun bu addımı bu dəfə öz tərəfdarları arasında da birmənalı qarşılanmayıb. Belə ki, vaxtilə Vəfa Nağını müdafiə edənlər bu aksiyadan sonra sosial şəbəkələrdə onun ünvanına kəskin tənqidi fikirlər səsləndiriblər. İddialara görə, V.Nağı xaricdən sığınacaq almaq üçün bu cür əxlaqsız mövqe ortaya qoyub.

Onu da qeyd edək ki, Vəfa Nağı sonuncu parlament seç-

kilərində deputatlığa namizəd olub və seçki kampaniyası boyunca da qalmaqallar yaratması ilə gündəmdə olub.

Millət vəkili Tənzilə Rüstəmzadə “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında bildirdi ki, **Vəfa Nağının hərəkətləri Azərbaycan dövlətinə, xalqına qarşı xəyanətdir. Onun bu xəyanətçiliyi ilə bağlı hüquqi addımlar atılmalıdır:** “Seçki kampaniyası dövründə də bu qadın bütün qanunları ayaqlar altına almışdı. Lakin namizəd olduğu üçün toxunulmazlığı var idi və buna görə onun hərəkətləri ilə bağlı ölçü götürülmədi. O, neçə illərdir Azərbaycan əleyhinə fəaliyyət göstərir, Azərbaycana açıq-aşkar düşmən mövqedə olan xarici qüvvələrin si-farişlərini yerinə yetirir. Onun barəsində müvafiq dövlət orqanları hüquqi tədbirlər görmədikcə anti-Azərbaycan fəaliyyətini daha da genişləndirir.

Onun Azərbaycanın milli maraqlarına qarşı hərəkətləri hətta 2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı da var idi. Vətən müharibəsi başlayanda və bütün Azərbaycan xalqı bir yumruq kimi birləşəndə Vəfa Nağı bu savaşın əleyhinə bəyanatlarla çıxış edirdi. Ermənistan Gəncə şəhərini dinc əhalimizi raketlə vuranda bu qadın Azərbaycan dövlətini qınayan bəyanatlar paylaşırdı. Bu xəyanətkar qadın şəhidlik mərtəbəsi kimi müqəddəs məqamı belə qəbul etmə-

Vəfa adlı dönük - erməniyə “dayı” deyənə Bakıdan ağır sözlər

Deputat: “O qadının anti-Azərbaycan fəaliyyətinə qarşı qanuni tədbirlər görülsün”



yən fikirlər yazırdı.

2023-cü ilin sentyabrında Azərbaycan öz ərazisində antiterror əməliyyatı həyata keçirən zaman bu adam həmin əməliyyatın əleyhinə çağırışlar edib. İndi isə Azərbaycan üçün daha bir vacib dövrə-COP29 kimi mötəbər beynəlxalq tədbirin Bakıda keçirildiyi bir zamanda dövlətə qarşı xain kampaniya aparır.

Vəfa Nağı təkəcə Azərbaycana və azərbaycanlılara nifrət etmir, həmçinin insanlığa, bütün türk millətinə nifrət edir. Seçki zamanı Türkiyədə bu qadını “Agost” adlı qəzetin Arzu Qeybullu adlı bir yazarı müdafiə edirdi. Həmin qəzet ermənilərin marağına xidməti ilə seçilir.

Vəfa Nağı cəhəlin öndə gedənidir, necə olur belə bir cəhəl üçün BBC günlərlə gəlib

Neftçalada otururdu? Başqa yerdə seçki yox idi? Məqsəd o idi ki, bu cəhəlin əli ilə Azərbaycanda seçkilərə kölgə salınsın. Vəfa Nağı Neftçala əhalisinə ən böyük pisiyi eləyən üz qarasıdır. Vəfa Nağı seçkidən Azərbaycana qarşı istifadə etmək, ölkəni qarışdırmaq üçün pilot layihə idi. O qızın bütün fəaliyyəti vətənə xəyanətdir”.

Deputat qeyd etdi ki, Vəfa Nağı vətənə xəyanət ittihamı ilə məsuliyyətə cəlb olunmalıdır: “O özünü cinsi azlıq, feminist və demokratiya pərdəsi altında gizlədərək Azərbaycanın əleyhinə olan müxtəlif tədbirlərdə iştirak və çıxışlar edir. Heç kim ona Azərbaycan xalqı adından danışmaq hüququ verməyib, amma o, gedib Gürcüstanda erməniləri müdafiə eləyir və azərbaycanlılar adından fikirlər səsləndirir.

Onun arxasında “Soros” Fondu kimi, “FETO” kimi anti-Azərbaycan, anti-Türkiyə qüvvələr dayanıb. Onun arxasında Azərbaycana qarşı düşmənçilik eləyən erməni fondları dayanır, onu maliyyələşdirirlər. Fəfa Nağının vəkiliyərinin hamısı “FETO” məktəblərində hüquq oxumuş vəkillər idi.

Mən hüquq-mühafizə orqanlarımıza müraciət edirəm ki, Vəfa Nağının anti-Azərbaycan fəaliyyətinə qarşı qanuni tədbirlər görülsün”.

Etibar SEYİDAĞA,
“Yeni Müsavat”

“Nemətin adamları Azadlıq meydanında milyonlarla rubl topladı”

17 noyabr 1988-ci ildə başlayan ilk mitinglərin əsas təşkilatçısı Ənvər Əliyevdən yeni açıqlamalar; **Nemət Pənahlı:** “Bunların məqsədi mənim tarixdəki rolumu silmək və danmaqdır”

İki gündən sonra Meydan Hərəkatının 36-cı ili tamam olur. Sovet rəhbərliyinin Qarabağ məsələsi ətrafında apardığı anti-Azərbaycan siyasəti nəticəsində 17 noyabr 1988-ci ildə Azadlıq meydanında Azərbaycan xalqının uzunmüddətli mitingləri başladı.

Azərbaycanda bu hadisələr Milli-Azadlıq Hərəkatı kimi qiymətləndirilir və respublikamızın yenidən istiqlaliyyət qazanmasında əsas amil sayılır. Milli tariximizin şanlı səhifəsi olan həmin günlərdə biz bir millət, xalq olaraq öz iradəmizi ortalığa qoyduq və milli istiqlalı haqq etdiyimizi bütün dünyaya bəyan etdik. Məhz Meydan Hərəkatından başlayan böyük bir mübarizənin məntiqi nəticəsi Sovet imperiyasının süqutunu qaçılmaz etdi. Bu mübarizə 1991-ci ildə qələbə ilə başa çatdı, xalqımız 1920-ci ildə bolşeviklərin hərbi müdaxiləsi nəticəsində itirdiyi müstəqilliyini bərpa etdi.

17 noyabrda - millətimiz birliyinin, həmrəyliyinin, gücünün təntənəsini yaşadı və bu



təntənə layiq olduğu qələbəni, ölkənin müstəqilliyini təmin etdi. Məhz həmin birlik Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təmin etdi və 200 illik tariximizdə Zəfər və Qələbə qüruru yaşadıq.

Azərbaycanın müasir tarixində silinməz iz buraxmış həmin hadisələrin ətrafında bu il də yeni muzakirələr aparılır.

“Həmin gün, yeni 1988-ci il noyabrın 17-də Azadlıq mey-

danına gedincə milislər 6 yerdə bizim qarşımızı kəsdi. Bir neçə dəfə mənə də zərbə vurdular, huşumu itirdim. Ədalət Tahirzadənin oğlu Həmidin mənə verdiyi iki Azərbaycan bayrağını əlimdən aldılar. Səhər saat 8-dən “Sabir bəy”ndə yerdə oturduq. Sonra Azadlıq meydanına gire bildik. O vaxt Bakıya yalnız Azərbaycan milisi nəzarət etmirdi, Rusiyadan,

Omsk şəhərindən daxili qoşunlar da gətirilmişdi”. Bunu Moderator.az-a açıqlamasında 36 il öncə 17 noyabr 1988-ci ildə başlayan ilk mitinglərin əsas təşkilatçısı Ənvər Əliyev söyləyib.

“Moskvada da əvvəlcədən bildirildilər ki, biz mitinq edəcəyik və xüsusi xidmət orqanları da, milis də bizə ciddi nəzarət edirdi, daim bizi izləyirdilər. Biz hə-

miş gizli toplansa da, aramıza agentlər salırdılar. Və bəzi məsələlərdən xəbər tutanda iş yerlərində bizlərə təzyiqlər edilirdi. Yalnız biz gənc alimlər, BDU-nun tələbələri deyil, digər ali məktəb tələbələri də hərəkata qoşulduqdan sonra hökumət başa düşdü ki, artıq minlərdən yox, yüz minlərdən söhbət gedir və bu axının qarşısını almaq mümkün deyil. Ona görə də hərəkata müqavimət göstərməkdən çəkildilər”, - deyə davamında bildirib.

Keçmiş hərəkat lideri mitinglərin sonrakı günlər zavod fəhləsi Nemət Pənahlı və tərəfdarlarının təzyiqi ilə onların idarəçiliyinə keçməsi şübhəli deyildi ki” sualını da cavablandırır: “Nemət Pənahlı özü etiraf elədi ki, meydan mitinglər başlamamışdan əvvəl belə instruktaj ediblər. Hamısı istintaq sənədlərində yazılıb. Nemətin tərəfdarları Azadlıq meydanına nəzarətə ələ keçirdikdən sonra orada insanlardan milyonlarla rubl toplandı. Onlara inanan xanımlarımız nişan verirdilər. Bütün bunları yada salanda dəhşətə gəlirəm. Nemətin öz vəkili Ramiz Zeynalov sonralar görüşəndə mənə deyirdi ki, meydan hər şeyi sən başlatmışsan, hər işi sən görmüşsən - nədən utanırsan...”

N.Pənahlı isə müsahibələrinin birində deyib ki, 1988-ci ilin meydan mitingləri yeganə hadisə idi ki, təşkilatçılığında iştirak etməyib: ““Kommunist” qəzetində dərc

olunan “Topxananın harayı” sıradan bir yazı deyildi. Çünki mitingləri dövlət təşkil etmişdi, kifayət qədər bu fikrimi əsaslandırmışam, indi də sözümlün üstündə dayanıram. Bəli, dövlət mitinqi öz marağı üçün təşkil etmişdi, biz onu dövlətin nəzarətindən çıxarıb Milli Azadlıq Hərəkatına çevirdik. Ermənistanın təcavüzünə qarşı qalxan xalq dalğasını hərəkata çevirdik, məsələ budur. Hadisələrin möhtəşəmliyi budur. Lenin meydanının da adı dəyişdirilib Azadlıq meydanı qoyuldu. Heç kim iddia edə bilməz ki, bunu hansısa təşkilat etdi, nə AXC, nə də başqası. Çünki AXC bir il sonra, 1989-cu ildə təsis olundu. Bütün təhriflərin bir məqsədi mənim tarixdəki rolumu silmək və danmaqdır”.

N.Pənahlı həmin müsahibəsində onu da deyib ki, insan bəzən bir prosesin içərisində olanda onun mahiyyətini dərk etmir: “Amma zaman keçəndən sonra prosesin möhtəşəmliyini görür. Baxın, Azərbaycanın istiqlaliyyəti ilə yaşayan Bəxtiyar Vahabzadə meydanı mənim yaxamdan yazıb dedi ki, sən tənqidatçısan, Azərbaycanı məhv və aparırısan, rusa qarşı çıxmaq mı olar, bizi yer üzündən silərlər, amma müstəqillik verməzlər. Yəni o vaxt rus imperiyası haqda dəhşətli mif təsəvvürü hakim idi və bu mif rusa qarşı çıxmağı mümkün edirdi”.

“Yeni Müsavat”



İranın Ermənistandakı səfiri Mehdi Sübhani “New York Times” qəzetinə müsahibəsində Rusiya və İranın Cənubi Qafqazda fərqli maraqları olduğunu deyib: “Bizim bəzi fikir ayrılıqlarımız və bəzi ümumi maraqlarımız var. Bu o demək deyil ki, biz müttəfiqik”.

Bu haqda Moderator.az “AzadlıqRadiosu”nun erməni bürosuna istinadən yazır. “Münaqişələrlə dolu Qafqazda Rusiya və İranın ticarət yollarının bölüşdürülməsinə və təsirinə dair fərqli baxışları var” deyən Amerika dövrü nəşri bunun Qərb ölkələrini qeyri-adi dilemma qarşısında qoyduğunu təfərrüatlandırır.

Avropa Birliyinin Ermənistandakı müşahidə missiyasının rəhbəri Markus Ritter “İranlılar bu regionda ermənilərin ən yaxşı dostlarıdır” deyib və əlavə edib ki, azərbaycanlılar və ruslar Avropanın mövcudluğundan narazıdılar, İran isə bunu qəbul edir.

“New York Times” regionun gələcəyi ilə bağlı son gerginliyin Sünik (Zəngəzur ərazisi) ətrafında cərəyan etdiyini əsas götürərək yazır: “Hazırda həmin yol İran mallarının Fars körfəzindən Rusiya və Avropa-ya çatdırılması üçün əsas əhəmiyyət kəsb edir. Məhz burada Rusiya və Azərbaycan Türkiyəyə Ermənistanın nəzarətindən kənarda qala-

caq şərq-qərb yolu açmaq istəyir. Ermənilər qorxurlar ki, Azərbaycan zorla o yolu tutacaq”.

İranın Ermənistandakı səfiri Amerika nəşrinə müsahibəsində belə deyib: “Biz beynəlxalq sərhədlərin dəyişdirilməsini qəbul edə bilmərik”. Eyni zamanda Mehdi Sübhani Azərbaycanın hücum keçəcəyi təqdirdə Tehranın nə edəcəyinə aydınlıq gətirməkdən yayınıb və sadəcə, “Belə olmayacaq” deməklə kifayətlənib. Bu arada, İranla sərhəd ərazidəki Aqarak şəhərinin meri Xaçatur Andreasyan “NYT”-yə deyib ki, İran rəsmiləri ilə məsələni müzakirə edib və o əmindir ki, nəsə baş verərsə, İran şübhəsiz ki, Ermənistanın köməyinə gələcək.

“Hamısı deyir ki, Allah eləməsin, kimse Sünikə hücum etsə, biz də sizinlə birlikdə döyüşəcəyik”, - Aqarak meri deyib.

“Ermənistanda Trampın prezidentliyi dövründə Amerikanın İrana qarşı daha sərt siyasətinin onların ölkəsinə zərər verəcəyi və Azərbaycanı gücləndirəcəyi qorxusu var.

“New York Times”: “Ermənilər bunker tikir, səngər qazır”

Hindistan Ermənistana zenit-raket komplekslərinin ilk batareyasını göndərmək üzrədir

Onlar həmçinin qorxurlar ki, İran və İsrail arasında davam edən münaqişə genişlənsə, Tehranın Ermənistanı qorumaq qabiliyyəti azalacaq”, - deyər Amerikanın dövrü nəşri diqqətə çatdırır.

Ermənistanın sərhədlərində patrul xidməti aparan Avropa missiyasının rəhbəri Markus Ritter öz növbəsində bəyan edib ki, həm Ermənistan, həm də Azərbaycan indi ən pis ssenariyə hazır olmaq üçün bunkerlər tikir, səngərlər qazır, artilleriya mövqeləri yaradır.

“Ermənistanın İranla dar sərhədi boyunca, Azərbaycandan təqribən 10 mil aralıda, indi tərk edilmiş Mehri stansiyası var, sovet dövründə tikilib və burada paslı qatar vaqonları alaqla otlarıyla basdırılıb. Sovet dövründəki bu dəmir yolu” bir-birinə bağlı Qafqazın simvoludur və bu ərazinin bu günə qədər mühüm əhəmiyyətini xatırladır” - deyər “New York Times” xülasə edir.

Yeri gəlmişkən, Hindistan Ermənistana “Akash” (Akash) zenit-raket komplekslərinin ilk batareyasını göndərmək üzrədir. Bu barədə məlumatı “Nyu İndian Ekspress” nəşri komplekslərin istehsalçısı



olan “Bharat Electronics Limited” şirkətinə istinadla verib. Şirkətin “X” şəbəkəsindəki səhifəsindəki xəbərdə deyilir ki, “Bharat Electronics Limited” bu gün Hindistanın müdafiə ixracatında mühüm bir addım atıb: “Şirkətin müdafiə istehsalı üzrə katibi Sanjiv Kumar dost olan xarici ölkəyə ixrac üçün ilk “Akash” batareyasının təhvil verəcəyini bildirdi”.

Nəşr xatırladır ki, 2022-ci ildə Ermənistan Hindistandan dəyəri 60 milyon rupiyə yaxın (710 milyon dollar) olan 15 ədəd “Akash” raket sisteminin alınması ilə bağlı müqavilə

imzalayıb və bununla da Hindistandan həmin raket sistemini alan ilk xarici ölkə olub.

Qeyd edək ki, “Akash” kompleksi “yer-hava” sinfindən olan raketlərdən ibarətdir, qırıcıları, qanadlı raketləri, “hava-yer” tipli raketləri və digər hava silahlarını 25 kilometrə qədər məsafədən vura bilər.

“Akash” silah kompleksinin hər bir batareyasında bir pasiv 3D radar və 4 ədəd raketatan qurğu var. Qurğunun hər biri 3 raketlə təchiz edilib.

Bundan əvvəl Hindistanda artilleriya sistemlərinin

aparıcı istehsalçısı “Bharat Forge” bu yaxınlarda nümayiş etdirilən “MAR 155” təkrarlı özünü yeriyən haubitsaların Ermənistana ixrac üçün nəzərdə tutulduğunu təsdiqləmişdi.

Ermənistanın intensiv silahlanması bölgədə gələcək eskalasiya riskini artırır. Ekspertlər hesab edir ki, Azərbaycanla sülh sazişinin imzalanmasında maraqlı olduğunu bəyan edən Ermənistanın silahlanması rəsmi İrəvanın sülhlə bağlı niyyətini şübhə altına alır.

[Musavat.com](https://musavat.com)

Ukrayna müharibəsində neçə azərbaycanlı həlak olub?

Diaspor fəali: “Qərbin yalan vədləri Ukraynaya hər gün faciə yaşadır”

Ukrayna Azərbaycanlıları Konqresi (UAK) İdarə Heyətinin üzvü, diaspor fəali Ceyhun Məmmədov Ayna.az-a müsahibəsində yaşadığı ölkədə davam edən müharibə, mövcud reallıqlar və gözləntilər barədə danışıb.

Ceyhun Məmmədov deyib ki, Ukraynada yaşayan azərbaycanlılar da ukraynalıların üzleşdiyi çətinliklərlə üzleşiblər, bir çoxları evlərini tərk edərək başqa bölgələrə sığınmağa məcbur olub, bir çoxları Azərbaycana qayıdıb: “Lakin bütün çətinliklərə baxmayaraq, Ukraynadakı Azərbaycan icması bu ağır zamanda ukraynalılarla həmrəylik nümayiş etdirərək ölkəni fəal şəkildə dəstəkləyir. Bu gün Ukrayna azərbaycanlıları ellərindən gəldiyi qədər humanitar yardımlara və yerli təşkilatları dəstəkləməyə davam edirlər. Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin tərkibində min-

lərlə soydaşımız döyüşür. Bunlardan 60 nəfərə yaxını Ukraynanın azadlığı uğrunda şəhid olub”.

Diaspor fəali deyib ki, Ukraynada vəziyyət çətin və qeyri-sabit olaraq qalır: “Ukrayna iqtisadiyyatı böhran yaşayır, sürətli inflyasiya davam edir. Minlərlə ukraynalının qida, dərman və müvəqqəti mənzil daxil olmaqla, humanitar yardıma ehtiyacı var.

Cəbhədə də vəziyyət ağır olaraq qalır. 2024-cü ildə regionun əsas şəhərləri uğrunda mübarizə davam edir. Bu ilin sonuna kimi Kreml Donetsk vilayətinin bütün ərazisini ələ keçirməyə çalışır. Bunlarla

yanaşı, Trampın andığı mərasimindən əvvəl Rusiya ordusunun Ukrayna qüvvələrini Kursk vilayətindən sıxışdırıb çıxarmaq planları barədə xəbərlər özünü doğruldur. Cəbhənin bu sektorunda rus ordusunun hücum hərəkətlərində artım müşahidə olunur. Rusiyanın Kursk ətrafındakı hərbi kontingentinin sayının 50 000 nəfərə çatdığı bildirilir. Ukraynanın Qərb “tərəfdaşlarının” öz qətiyyətsizliklərinə haqq qazandıran hər bir yalan vədi ukraynalılara hər gün itki, göz yaşı və şəhid qanı bahasına başa gəlir”.

Qərb liderlərindən söz düşmüşkən, “Die Zeit” nəşrinin Almaniya hökumətindəki mənbələri Şoltsun Ukraynanı müzakirə etmək üçün yaxın həftələrdə Putinə zəng etməyi planlaşdırdığını bildi-

rib. Almaniyanın xarici işlər naziri Annalena Berбок daha sonra Rusiya prezidentinin Almaniya kansleri ilə “danışmağa hazır olmadığını” söyləyib.

Bundan əvvəl Şoltz Ukraynadakı müharibəni daha tez bitirməyə və Rusiya ilə sülh sazişini müzakirə etmə-

yə çağırırdı. “La Repubblica” yazırdı ki, Ukraynada müharibəyə son qoymaq üçün kansler plan hazırlayıb ki, bu da Ukraynanın işğal olunmuş ərazilərinin bir hissəsinin Rusiyaya verilməsini istisna etmir. Nəşr qeyd edirdi ki, Şoltz Almaniyanın daxili siyasətində öz mövqelərini möhkəmləndirmək üçün “Dünyanın kansleri” kimi tarixə düşmək və “Ukrayna kartını oynamaq” istəyir.

Öz növbəsində, Qərb və Ukrayna rəsmiləri arasında olan “Financial Times” mən-

bələri bildiriblər ki, maliyyə, silah-sursat və Ukrayna ordusunun təchizatı ilə bağlı problemlər səbəbindən Qərb və Kiyev münaqişənin Almaniya ssenarisi üzrə həlli imkanlarını getdikcə daha çox nəzərdən keçirir. Söhbət Ukraynanın itirdiyi əraziləri qaytarmadan münaqişənin başa çatacağı, Kiyevin nəzarətində olan hissənin isə NATO-ya qoşulacağı və alyansın təhlükəsizlik zəmanətlərinə tabe olacağı ilə bağlı razılaşmalardan gedir.

[“Yeni Musavat”](https://yeni-musavat.com)





Dinozavrlar üçün şirinçay

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Bölkə də iqlim konfranslarını BMT yox, “Yaşma” keçirsə daha uğurlu nəticələr əldə etmək olardı, çünki biz 30 il BMT-nin qətnamələrinin yerinə yetməyini gözləyə-gözləyə gözümüzün kökü saralmışdı. Qlobal istiləşməni də ordumuza tapşırsaq, 44 günə məsələ həll edilir.

Eyni zamanda iqlim təkcə havadan ibarət deyil, bunun içində, məsələn, su da var. Biz qlobal istiləşmədən danışarkən su problemləri üzərində də düşünməliyik. Ancaq təzəlikcə canlı şahidi olduğum məsələ məni bir qədər düşündürdü, həyəcanımı azaltmış oldu. Buna görə əlaqədar təşkilata dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Nəse, çox uzatmadan əhvalatı nəql edim.

4-5 gün qabaq olardı, küçədə gedərkən bir su borusunun partladığını gördüm. Yüksək təzyiqə su küçəyə axır, oradan kanalizasiya lyukuna gedirdi. Haradasa 1 sutka beləcə davam elədi. Qonum-qonşularla hesabladıq, təxminən 100 tona yaxın su boş yere axdı, getdi.

Sözgeşi, bizdə belə su itkisi həddindən çoxdur. 2023-cü ildə Azərbaycanda içməli suyun 39 %-i, suvarma suyunun isə 50 %-dən çoxu itkiyə gedib. Bunu mən özümdən yazmıram, Milli Məclisdə “Ölkənin su təsərrüfatı: problemlər və yeni çağırışlar” mövzusunda keçirilən dinləmələrdə Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin sədri Zaur Mikaylov bildirmişdi.

Məhz belə parlaq və sulu fəaliyyətinə görə biz vaxtilə “Azərsu”nun müdürünü parlamentə spiker qoymuşduq. Yenə deputatdırmı, dəqiq xəbərim yoxdur, ancaq niyə olmasın? Təbiətdə suyun dövrəni varsa, suya baxanların da dövrəni olmalıdır. Buna sonra qayıdırıq.

Uzun sözün qisası, suya heyfimiz gəldi, su idarəsinin 955 nömrəli qaynar-müştəri xəttinə zəng vurdum. Pah. Ora düşmək bu dəqiqə Trampa zəng eləməkdən çətin. Bir neçə nəfərimizin telefonunda kontur qurtardı, qonşunun birində fakturalı xətti borca görə bağladılar, hətta ərazidən keçən post-patrol xidmətinin zənglərinin də xəyri olmadı.

Amma tam xeyirsiz də ötürmədik. Məsələn, bir neçə melodiyanı əzbərlədik. Buna görə idarəyə təşəkkür edirik. Əsas xidmət deyil ki. Əsas mədəni səviyyənin artmasıdır. O cümlədən sən su istəyirsən, onlar da mətbuat xidmətinə Ceyhun adlı yoldaşı müdür qoyurlar, çünki Ceyhun - Türkünstan elinin ən böyük, bolsulu çaylarından birinin qədim adıdır. Nə fərqi var, o Ceyhun olmasın, bu Ceyhun olsun. Xalqa su lazımdır.

İki sutka boşuna axandan sonra usta tapıb xətti özümüz təmir etdik. Prosesi müşahidə edərkən ağıma bir ideya da gəldi: bəlkə biz düz eləmirik?

Həqiqətən müştəri-qaynar xidmətlər camaatı qaynatmaq üçün yox, xidmət üçün yaradılmışsa, niyə zənglərə cavab verən olmur? Yoxsa hökumət ağılsızdır? Əstəğfurrullah. Burada nəse sirr vardır.

Mən suyun küçədə sır-sırına baxarkən (müdrilər də demişlər ki, dünyada 3 şeyə sonsuza qədər baxmaq olar: suya, alova və bizim məmurların pul saymağına) bu təmir işlərinin mənasızlığını dərk etdim. Nəyə görə? Yuxarıda yazdım: təbiətdə suyun dövrəsinə görə!

Axi planetimiz yumrudur və burada su heç yana getmir. Dünya yaranandan nə qədər su vardısı, elə o qədər də yerində durur. Buxarlanır, buluda çevrilir, yağışa, qara, buza, arağa dönür, okeana, dənizə, icra başçısının hovuzuna axır, amma yenə dövr edir. Suyun itkisi coğrafi-fiziki baxımdan mümkün deyildir. Bu şəraitə görə hökumətə təşəkkürümüzü bildiririk.

Məsələn, sənin səhər içdiyin şirinçay haçansa dinozavrın böyrəyindən keçmişdir. Bunun özü dövlətin bizə qayğısıdır.

Rusiya Azərbaycanı Avrasiya İqtisadi Birliyində (AİB) görmək istəyir. Bu arzusunu Azərbaycanın Moskvadakı yeni səfiri Rəhman Mustafayevlə görüşündə Federasiya Şurasının Beynəlxalq Əlaqələr Komitəsinin rəhbəri, xarici işlər nazirinin sabiq müavini Qriqori Karasin bildirib.

“Yeni Müsavat” bildirir ki, məlumatı Rusiya Federasiya Şurasının mətbuat xidməti yayıb. Maraqlıdır ki, Karasinin bu təklifi senatorların adından səsləndirilib. Karasinin sözlərinə görə, Azərbaycanın üzvlüyü “ümumi məkanımızda təhlükəsizlik, iqtisadi və nəqliyyat əlaqələrini gücləndirməyə kömək edir”. Karasin deyib ki, Federasiya Şurası “Bakının çoxtərəfli birliklərlə, o cümlədən BRICS və ŞƏT ilə əlaqələri genişləndirmək istəyini dəstəkləyir”.

Karasin həmçinin qeyd edib ki, hazırda Moskva ilə Bakı arasında münasibətlər yüksələn xətt üzrədir. Azərbaycanın Avrasiya İqtisadi İttifaqına qoşulması ideyası Rusiyanın siyasi dairələrində əvvəllər də müzakirə olunub, lakin Bakı bu birliyə qoşulmağa tələsmir və ümumiyyətlə, belə planlarının olmadığını bildirir.

Yada salaq ki, bu ilin aprelində Prezident İlham Əliyev Bakıda ADA Universitetində keçirilən beynəlxalq forumda Azərbaycanın hazırda Avrasiya İqtisadi İttifaqına daxil olmaq planının olmadığını bildirib. “Bizim belə planlarımız yoxdur, lakin bunun gələcəkdə müzakirə mövzusu olmayacağını deyə bilmərik. Hamısı yaxınlaşmadan hansı əlavə iqtisadi fayda əldə edəəcəyimizdən asılıdır. Faydaları görsek, qərar verərik. Əks halda, biz hazırda mövcud olan əməkdaşlıq səviyyəsindən razıyıq”, - deyərək, Ə.Əliyev bildirib. Prezident dəfələrlə birliyin tədbirlərində fəxri qonaq kimi iştirak etdiyini xatırladı. “Ermənistan istisna olmaqla, Azərbaycanın Avrasiya İqtisadi Birliyinin bütün üzv ölkələri ilə çox sıx tərəfdaşlığı var”, prezident vurğulayıb.

Yada salaq ki, bir neçə ay əvvəl Karasin Moskvada Azərbaycan Milli Məclisinin Beynəlxalq Əlaqələr Komitəsinin sədri Səməd Seyidovla görüşü zamanı Rusiyanın Xankəndidə payızdan əvvəl konsulluq açmaq niyyətində olduğunu bildirərək, bu məsələnin həllinə ümid etdiyini demişdi. Sonradan bu mövzuda iki ölkənin xarici işlər nazirlikləri arasında müəyyən müzakirələr aparıldı. Lakin Azərbaycan tərəfi Rusiya vətəndaşlarının yaşamadığı şə-



Rusiya yenə Bakını Avrasiya Birliyinə qoşulmağa çağırdı

Federasiya Şurasının rəhbəri Karasin bu təklifi senatorların adından səsləndirib - deputat və ekspertdən şərh

hərdə Rusiya konsulluğunun açılmasının mənasını görmür. Rusiyanın Avrasiya İqtisadi Birliyinə qoşulmaq təklifini yeniləməkdə məqsədi nədir?

Azərbaycan Demokratik İslahatlar Partiyasının sədri, deputat Asim Mollazadə “Yeni Müsavat”a açıqlamasında qeyd etdi ki, Rusiya daha çox ölkəni hansısa formada - ya iqtisadi, ya hərbi müttəfiq olmaqla özünə cəlb etməyə çalışır. Millət vəkili sözlərinə görə, Rusiya hazırda çətin vəziyyətdə olduğunu nəzərə alaraq, bu iqtisadi birliyi dünyaya alternativ kimi nümayiş etdirməyə can atır. A.Mollazadə vurğuladı ki, onların məqsədi postsovet ölkələrini bir araya gətirməkdir: “Azərbaycan bu təşkilata daxil olan qardaş türk dövlətləri ilə ayrıca iqtisadi-siyasi münasibətlərini qurub, o cümlədən Türkiyə ilə müttəfiqliyini əldə edib və onunla dost olan ölkələrlə də əməkdaşlığını davam etdirir. Ona görə də Azərbaycan çoxşaxəli əməkdaşlıq siyasəti yürüdü və öz maraqlarından irəli gələn layihələrdə iştirak edir”.

Strateji Planlaşdırma və Araşdırmalar İnstitutunun rəhbəri, siyasi şərhçi Azad Məsiyev isə xatırlatdı ki, Rusiya torpaqlarımız işğal

altında olanda da bu təşkilata üzvlüyü təklif etmişdi, amma Azərbaycan razı olmadı: “Çünki Ermənistanla müharibə şəraitində idi və düşmən ölkənin üzv olduğu platformaya qoşula bilməzdi. İndi isə realiaqlar dəyişib, ərazi bütövlüyümüz təmin olunub və ona görə də yalnız sülh müqaviləsindən sonra Azərbaycan Avrasiya İqtisadi Birliyinə qoşulmağa baxa bilər”. **A.Məsiyevin fikrincə, ümumiyyətlə, Azərbaycan hazırda iqtisadi maraqlarını bütün istiqamətlərdə uzlaşdırır:** “Bir tərəfdən BRICS formatında maraqlıdır, digər tərəfdən Avropa Birliyinin 10 dövləti ilə enerji sahəsində tərəfdaşdır. Azərbaycan iqtisadi maraqlarına uyğun platformalarda iştirak edir. Rusiyanın bu təşəbbüsü isə özünün əhatə dairəsini genişləndirmək istəyindən irəli gəlir. Çünki Rusiyanın Qərbin tətbiq etdiyi sanksiyalar səbəbindən dünyaya çıxışı məhdudlaşdırıb”.

Qeyd edək ki, Avrasiya İqtisadi Birliyi 29 may 2014-cü ildə Belarus, Qazaxıstan və Rusiya tərəfinə imzalanmış müqavilə ilə qurulan siyasi və iqtisadi təşkilatdır. Ermənistanı da Avrasiya İqtisadi Birliyinə daxil edən müqavilə 9 oktyabr

2014-cü ildə imzalanıb. Birliyin fəaliyyəti rəsmi olaraq 1 yanvar 2015-ci ildə başlayıb. Bu il mayın 8-də Moskvada Rusiya prezidentinin iştirakı ilə Avrasiya İqtisadi İttifaqının (Aİİ) yaradılmasının 10 illiyinə həsr olunmuş sammit keçirilib. Ermənistan baş naziri də tədbirdə iştirak edib. Rusiya prezidenti Vladimir Putin bildirib ki, Avrasiya İqtisadi İttifaqındakı hesablaşmaların 90 faizindən çoxu milli valyutalarda aparılır. Onun sözlərinə görə, 10 il ərzində Avrasiya İqtisadi İttifaqı ölkələrinin ümumi ÜDM-i 1,6 trilyondan 2,5 trilyon dollara yüksəlib. “Qarşılıqlı ticarətin həcmi 45 milyard dollardan 89 milyard dollara qədər olmaqla, iki dəfə artıb. Üstəlik, hesablaşmaların 90 faizindən çoxu artıq milli valyutalarda aparılır”, - deyərək V.Putin bildirib. Ötən il Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev təşkilatın tədbirində qonaq qismində iştirak edib. Təşkilat iqtisadi inteqrasiyasını hədəf alıb və 6 yanvar 1995-ci il tarixində Rusiya ilə Belarus arasında imzalanan Gömrük İttifaqı Sazişinə əsaslanır. Hazırda Rusiya, Qazaxıstan, Belarus, Özbəkistan, Qırğızıstan və Tacikistan təşkilatın daimi üzvüdür.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Bakının ev sahibliyi ilə keçirilən BMT konfransına - COP29-a gəlməyən Ermənistan rəhbərliyi yenə də sülh bəyanatlarını bir-birinə calamaqdadır. Əslində Azərbaycan paytaxtında keçirilən tədbirə qatılmaqla sülh və əməkdaşlıq istiqamətində irəliləyişə doğru addım atmaq şansını əldən verən Nikol Paşinyan hakimiyyəti növbəti dəfə havadarlarının, xüsusilə də Makron Fransası başda olmaqla, avantürist qüvvələrin havasına oynamağa üstünlük verdi. Faktiki olaraq Ermənistanın havadarları katalizator rolunda çıxış edirlər və Paşinyan sanki bunun fərqi deyil.

Bununla belə, COP29-da niyə iştirak etmədiyi barədə sualı cavabsız buraxan Paşinyan bu ayıbını ört-basdır etməkdən ötrü yenə də "sülhpərvərlik" nümayiş etdirir. "Kazanda regional kommunikasiyaların açılması məsələsində hər iki tərəf üçün məqbul həll yolunun əldə olunması barədə danışıqlar aparılıb" deyən Paşinyan parlamentdə köhnə xatirələrini bölüşüb. Paşinyan Kazanda keçirilən BRİCS sammiti çərçivəsində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə görüşünü "səmərəli və çox vacib" adlandırıb. O, Azərbaycan Prezidenti ilə əvvəlcə şəxsən, sonra isə geniş tərkibdə görüşdən məmnunluğunu ifadə edir: "Onu qeyd edirəm ki, aramızda belə uzun söhbət heç vaxt olmayıb".

Bu arada, danışıqlar rəundunun növbəti mərhələləri ilə bağlı anonslar gəlməkdədir. Azərbaycan və Ermənistan gələn ay sülh müqaviləsi mətninin müzakirəsinə qayıdacaqlar. Bu TASS-a açıqlamasında **Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev** deyib. O bildirib ki, noyabrın sonuna qədər Azərbaycanın gündəmindəki əsas mövzu COP29-dur: "Ola bilsin, dekabr ayından etibarən Ermənistan və Azərbaycan arasında sülh müqaviləsinin mətninin müzakirəsi və danışıqların davam etdirilməsi ilə bağlı yeni proses başlayacaq". **H.Hacıyevin sözlərinə görə, sənədin mətni ilə bağlı müəyyən suallar mövcuddur:** "Ermənistan tərəfi sülh müqaviləsinin mətni ilə bağlı təkliflərimizə vaxtında cavab vermədiyi üçün ekspertlər



dir: "Kazan görüşü tərəflər arasında məhsuldar görüş idi və bu prosesi irəliləyişə apardı. COP29-a görə danışıqlar prosesində fasilə yaranarsa da, dekabr ayında danışıqlarda ciddi irəliləyiş olacaq. Dəmiryol xəttinin açılması da gündəmədir. Ermənistan üç təklifi səndədən çıxarmaq hesabına sülh müqaviləsinin bağlanmasını istəyir. Düşünürəm ki, Azərbaycana belə bir sülh lazım deyil. Konstitusiyadan və qanunvericilik bazasından Azərbaycana aid bəndlər çıxarılmadan sülh mümkün deyil". **M.Əsədullazadə digər məqama da diqqət çəkdi:** "Ermənistan niyə sərhəddə üçüncü qüvvələri yerləşdirməlidir?! Bu, onu göstərir ki, İrəvan səmi-

Sülh danışıqları ilayricində

Ermənistanın havadarları təxribatçı rolunda, Paşinyan isə yenə də sülhdən danışmağa başladı; rəsmi Bakı ilin sonunu işarə etdi

səviyyəsində müzakirələr və danışıqlar davam edir. Ona görə də hazırda bu kontekstdə prosesin ləngidiyi hiss edilir. Böyük ehtimalla, dekabr ayından etibarən, artıq yeni proses olacaq".

Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov isə deyib ki, Ermənistanla sülh sazişi layihəsinin əsas maddələri razılaşdırılıb. "Mən indi rəqəmlər səsləndirmək istəmirəm, ancaq hələ razılaşdırılması vacib olan maddələr var", - nazir qeyd edib.

Qeyd edək ki, **Beynəlxalq Münasibətlərin Təhlili Mərkəzinin İdarə Heyətinin sədri Fərid Şəfiyev** Ermənistanın hazırkı layihədən 3 maddənin çıxarılmasını təklif etdiyini deyib. Bu üç məsələ - Ermənistan Konstitusiyasında Azərbaycanın Qarabağ bölgəsi ilə bağlı ərazi iddiaları, beynəlxalq hüquqi müharibə və üçüncü ölkələrin qüvvələrinin Ermənistan-Azərbaycan sərhədinə yerləşdirilməsi ilə bağlıdır. F.Şəfiyev bildirib ki, bu 3 məsələdən birincisi həm sülh müqaviləsi, həm də Cənubi Qafqazın gələcək təhlükəsizliyi baxımından fundamental əhəmiyyətə malikdir: "Erməni xalqının Azərbaycana qarşı ərazi iddiasından imtina edilməsi ilə bağlı aydın ifadə edilmiş iradəsi olmadıqca Ermənistandakı istənilən növbəti hökumət 2020-ci ilədək öncəki vəziyyətə qayıt-

maq üçün gücə əl atə bilər. İkinci məsələ, tərəflərin sülh prosesinə qoşulmağa hazır olmasının çox yaxşı indikatorudur. Görünür, Ermənistan yarımçıq sülh müqaviləsi imzalamaq arzusundadır və gələcəkdə üçüncü ölkələri, eləcə də diasporu cəlb etməklə diplomatik və hüquqi müharibəni genişləndirmək istəyir. Üçüncü məsələ, Avropa İttifaqının hazırda Ermənistan-Azərbaycan sərhədində yerləşdirilən, gələcəkdə hərbi missiyaya çevrilməsi istisna edilməyən mülki missiyası ilə bağlıdır. Avropa İttifaqının 30 il ərzində Azərbaycan torpaqlarının Ermənistan tərəfindən işğalını görməzdən gəlməsi və Azərbaycanın razılığı olmadan missiya göndərmək üçün tələsməsi faktlarını nəzərə alsaq, aydın olur ki, Azərbaycan ərazilərimizi talan etmiş və dağıtmış təcavüzkar dövlətin tərəfində duran bu quruma etimad edə bilməz". Ekspertlərimiz rəsmilərin və F.Şəfiyevin dedikləri ilə bağlı maraqlı şərhlərini bölüşdülər.

Deputat, ƏHD Partiyasının sədr müavini Elçin Mirzəbəyli "Yeni Müsavat" a açıqlamasında bildirdi ki, dekabr ayından etibarən danışıqların davam etdirilməsi mümkündür, amma bunun ölkə və hökumət başçıları səviyyəsində baş tuta biləcəyi ehtimalı çox azdır: "Ola bilsin ki, komissiyalar, işçi qrupları, ən yaxşı halda isə xarici işlər na-

zirələri və baş nazirin müavinləri səviyyəsində görüşlər keçirilsin. Əgər Ermənistanın sülh sazişinin razılaşdırılmayan maddələri ilə bağlı yanaşmasının dəyişmədiyini nəzərə alsaq, ilin sonuna kimi sülh sazişinin imzalanacağı inandırıcı görünür. Qənaətimə görə, qarşıdakı aylarda COP29 və ABŞ-da keçirilən son prezident seçkisi ərəfəsində natamam sülh müqaviləsi ilə bağlı Ermənistanın və himayəçilərinin nümayiş etdirdiyi fəallıq nəzərə çarpmayacaq. Çünki ötən bir neçə ay ərzində sözügedən istiqamətdə ölkəmizə edilən təzyiqlər heç bir nəticə vermədi və hətta qarşıdakı, təxminən 3 ay ərzində edilməsi ehtimal olunan təzyiq cəhdlərini də sıradan çıxardı. Bu, o deməkdir ki, demokratlar Ağ Ev xarici siyasətdə uğradıqları rüsvayçı uğursuzluqla respublikaçılara təhvil verəcək və qarşıdakı 4 ildə onların həlledici məsələləri ilə bağlı Tramp administrasiyasına təsir göstərmək imkanları həddindən artıq məhdu olacaq".

E.Mirzəbəyli hesab edir ki, fevraldan etibarən, Ağ Ev üçün daxili iqtisadi amillər, enerji siyasəti və Yaxın Şərqdə mövqelərin möhkəmləndirilməsi prioritet istiqamət kimi başlıca amilə çevriləcək: "ABŞ global iqtisadi mövqelərinin gücləndirilməsi istiqamətində həmlələrini artıracaq və Çinin

global layihələrinin effektivliyinin azalması, həmçinin Pekinin Mərkəzi və Qərbi Asiya, eləcə də Afrikadakı investisiyalarının arzuolunan nəticələrə gətirib çıxarmaması üçün səylərini gücləndirəcək. Bu müddət ərzində Cənubi Qafqaz Tramp administrasiyası üçün başlıca hədəf olmasa da, ətraf bölgələrdə və digər istiqamətdə ABŞ-ın maraqlarının qorunması üçün Azərbaycanla Ermənistan arasında sülhün əldə olunmasına, Rusiyanın bölgədəki təsir imkanlarının təhlükəsizlik baxımından qorunub saxlanılmasına xidmət edən addımların atılması mümkündür". **Deputat hesab edir ki, ABŞ-ın yeni administrasiyasının Qara dəniz və Xəzər hövzələrinə, birbaşa, yaxud region dövlətlərinin vasitəsilə yeni oyunçuların daxil olmaması üçün Kremlə müvəqqəti anlaşma əldə edəcəyi ehtimalı da az deyil:** "Düşünürəm ki, fevraldan etibarən Cənubi Qafqazda davamlı sülhün əldə edilməsi istiqamətində bir sıra konkret addımların atılması, həmçinin sülh üçün fundamental əhəmiyyət kəsb edən məqamların öz həllini tapması mümkündür".

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadə isə bu mövzudan bəhs edərkən bildirdi ki, Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh müqaviləsinin bağlanması və strateji sənədin də imzalanması istiqamətində danışıqlar gə-

mi sülhdə maraqlı deyil. Azərbaycan beynəlxalq hüquqa söykənir. Ermənistan tərəfi sülhə tələsirsə, şərt dilində danışmamalıdır. Ümumiyyətlə, prosesi yubadan Ermənistan tərəfidir. Düşünürəm ki, ilin axırına kimi də sülh müqaviləsinin bağlanması mümkün görünür. ABŞ Türkiyə ilə koordinasiyalı şəkildə sülh müqaviləsinin bağlanması istiqamətində danışıqlar aparır. Bayden administrasiyası ilin axırına kimi sülh müqaviləsinin bağlanmasında maraqlıdır. Ermənistan üç fundamental məsələnin çıxarılmasını israr edəcəksə, sülh olmayacaq. Yaxşı olardı ki, Vaşinqton İrəvanı üç bəndlə razılaşmağa sövq etsin. Proseslər Azərbaycanın lehinə işləyir. Biz imkan verə bilmərik ki, Ermənistanda gələcəkdə revansizm Ermənistan Konstitusiyasına görə qanuni şəkildə baş qaldırsın".

Bir neçə ay əvvəl Ermənistanda həyəcan yaşanırdı ki, COP-dan sonra guya Azərbaycan hansısa sərt tədbirlərə əl atacaq. Əslində Ermənistan özü xain təxribatlara hazırlanırdı və sürətli silahlanma bunun sübutu idi. Amma Azərbaycan tərəfdən sərt xəbərdarlıqlar, deyəsən, işə yaradı və düşmən tədricən özünü yığıdırmağa başladı. Gözləyək, görək sülhdən danışan ölkə sülhə gələcəkmiz?..

□ **E.PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"



Fridrix MerzXristian

Almaniyanın yeni kansleri kim olacaq?

Şoltsu əvəz edə biləcək qüvvələr Rusiyaya qarşı olduqca sərt mövqeləri ilə seçilir

Almaniyada hökumət böhranı növbədənəkar seçkiləri qaçılmaz edib. “AzPolitika” Qərb mediasına istinadla xəbər verir ki, Ukraynaya yardım və hökumətin maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün daxili borclanmaya getmək siyasətinə etiraz edən maliyyə naziri Kristian Linderin istefaya göndərilməsindən sonra yeni seçkilərin keçirilməsi aktuallaşmış.

Linder həmçinin növbədənəkar seçkilərin keçirilməsini təklif edib, ancaq kansler Olaf Şolts bu təklifi qəbul etməyərək onu istefaya göndərmiş. Azad Demokratlar Partiyasının lideri Linderlə bərabər ədliyyə naziri Marko Buşman və təhsil-tədqiqatlar üzrə nazir Bettina Stark-Vazginer də istefa veriblər.

Hazırda Sosial Demokrat Partiyası (SPD), Yaşılar Partiyası və Azad Demokratlar Partiyasından (FDP) ibarət üçlü koalisiya bölünmüş durumdadır və bu şəraitdə hökumət böhranı yeni seçkiləri qaçılmaz edib.

Dekabrın 25-də kansler Şoltsun təşəbbüsü ilə Bundestaqda hazırkı hökumətə etimad səsverməsi keçiriləcək. Olaf Şoltsun rəhbərlik etdiyi hökumətin bu istefalar fonunda parlamentdə səs alması çox az ehtimal olunur. Prezident Ştaynmayer isə bildirib ki, o, yeni seçkilər keçirmək barədə qərar verməyə hazırlaşır. Güman ki, martın 20-dən gec olmayaraq Almaniyada yeni seçkilər keçiriləcək.

Yeni seçkilər baş tutarsa, o zaman Xristian Demokratik Birlik Partiyasının lideri Fridrix Merz Xristian Demokratik Platformasında birləşmiş partiyalar tərəfindən kanslerliyə vahid namizəd olacaq. Merz dünən parlamentdə çıxışında bildirib ki, o, kansler olarsa, Putinə Ukraynadan çıxmaq üçün 24 saat vaxt verəcək. Əgər o, bunu etməzsə o zaman Almaniyanın 500 km. vuran “Taurus” raketlərini Kiyevə verəcək və onlarla Rusiyanın istənilən ərazisinə zərbə endirməyə razılıq verəcək. Merzin bu çıxışı onu göstərir ki, Trampın gəlişindən sonra Avropada nəinki Ukraynanın müdafiəsi ilə bağlı hər hansı tərəddüd yaranmayıb, əksinə, müxalifət seçkiləri qazanacağı təqdirdə indiki hökumətin siyasətindən daha qətiyyətli bir mövqe ortaya çıxı bilər.

Almaniyanın hazırkı müdafiə naziri Boris Pistorius isə bildirib ki, Bayden hakimiyyəti dönəmində Ukrayna NATO-ya daxil olmazsa və öz ərazilərini tam azad etməzsə, bu, Avropanın təhlükəsizliyini pozar və daimi konflikt riski yaradar. İngiltərədə nəşr olunan “Tge Telegraph” qəzeti isə yazır ki, Fransa prezidenti Makron və İngiltərə bas naziri Key Starmer birlikdə Trampı Ukrayna məsələsində onlarla vahid mövqedən çıxış etməyə inandırmaq üçün təşəbbüs edəcəklər.

Beləliklə, ABŞ-da Donald Trampın hakimiyyətə qayıtması Avropada siyasi silkələnməyə səbəb olub. Xüsusən yeni administrasiyanın Ukrayna müharibəsi ilə bağlı qeyri-müəyyən mövqeyi Avropa rəsmilərini ciddi narahat edir.

Almaniyada kansler Şoltsu əvəz edəcək qüvvələrin Rusiyaya qarşı olduqca sərt mövqe sərgiləməsi, Ukrayna müharibəsində Avropanın ABŞ-dan ayrıca daha kəskin mövqe tutacağına anonsu sayıla bilər.

□ “Yeni Müsavat”

Almaniya Bundes-taqqının üzvü və Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) Almaniya nümayəndə heyətinin rəhbəri Frank Şvabenin anti-Azərbaycan istərikası bitmir. Onun xüsusilə də Azərbaycan və Türkiyə əleyhinə mövqeyi erməni lobbisinin “maddi təsiri” altında olduğu şübhə yeri qoymur.

Almaniyalı deputat bütün dünyanın diqqətinin Bakıda yüksək səviyyədə davam edən COP29-da olduğu vaxtda yenə ortaya düşüb.

O, “X” sosial şəbəkəsində belə bir paylaşım edib: “Əgər Azərbaycan aydın signal verməz və əhəmiyyətli sayda siyasi məhbusları azad etməzsə, Azərbaycanın yanvarda Avropa Şurası Parlament Assambleyasına qayıtmasını təsəvvür edə bilmirəm.”

Frank Şvabe Azərbaycanın daxili məsələlərinə müdaxilə edərək, ölkəmizi “siyasi məhbus” məsələsi ilə ittiham etməyə çalışıb. Halbuki bu “ittihamlar” konkret faktlara əsaslanmır və yalnız mücərrəd, populist yanaşmadır. Şvabenin indi Azərbaycanı hədəf alan əsassız tənqidlərdənsə, Almaniyada sosial-demokratların dağılan ittifaqında (ittifaqından) diqqət ayırsa, daha yaxşı olur. Almaniyada hazırda iqtisadi böhran, sağ radikal qüvvələrin yüksəlişi, siyasi sabitliyin pozulması və sosial-demokratların nüfuzdan düşməsi kimi ciddi problemlər mövcuddur.

Xatırladaq ki, bu ilin yanvarında Azərbaycan nümayəndə heyəti Avropa Şurası Parlament Assambleyası ilə əməkdaşlığı və təşkilatda iştirakını qeyri-müəyyən müddətə dayandırmaq qərarına gəlib, nümayəndə heyəti bununla bağlı bəyanat verib. Bu qərar AŞ PA-da Azərbaycan nümayəndə heyəti üzvlərinin etimadnamələrinin qəbul edilməməsi barədə avropalı deputatların çağırışlarından sonra verilib. Yeni seçilmiş Milli Məclisdə AŞ PA nümayəndə heyəti formalaşdırılmayıb.

Mövzu ilə bağlı politoloq Tofiq Abbasov “Yeni Müsavat”a danışdı: “Avropa Parlamenti, AŞ PA və sairə bu kimi beynəlxalq qurumlarda anti-Azərbaycan səviyyəsində formalaşmış bir “xor” var və bu “xoru” özünəməxsus solistləri var. Həmin solistlərdən biri Şvabedir. Deyərdim ki, Şvabe “sürüşkən” siyasətçilərdən biridir və onun müxtəlif ölkələrin



Şvabe bizi yeni “qara yanvar”la qorxudur

AŞ PA-nın almaniyalı deputatı bütün dünyanın diqqəti COP29-da olduğu vaxtda yenə ortaya düşdü - reaksiyalar

kəşfiyyat orqanları ilə əlaqələri ifşa olunub. Yeni vaxtilə muzdlu şəkildə bir çox dövlətlərin xeyrinə təriflər yağdırıb və ya hansısa dövlətləri məzəmmət, tənqid edib, onlarla bağlı qarayaxma kampaniyaları reallaşdırıb, sifarişlərlə işlər görüb. Hazırda faktiki olaraq ermənipərəst lobbının də Şvabenin fəaliyyətindəki xəttini görürük. Qeyd etdiyim kimi, Şvabe siyasi bizneslə məşğuldur. Həqiqətən də vicdanlı, təmiz dəqiq siyasətçi olsa idi, sifarişlərlə öz mövqeyini ifadə etməzdi. Bir müddət əvvəl Türkiyə onun tənqid obyektinə çevrilmişdi, indi isə Azərbaycan. Vaxtilə isə Rusiya ilə bağlı tərif kampaniyalarını inkişaf etdirirdi, sonradan məlum oldu ki, onun Rusiya kəşfiyyat orqanları ilə əlaqəsi olub. Bunların hamısı bir şeydən xəbər verir - bu adam riyakarlığı özü üçün bir peşəyə çevirib, muzdlu şəkildə fəaliyyət göstərir. Beləliklə, onun rəyi heç də o demək deyil ki, AŞ PA-dakı digər deputatlar, təmsil olunan nümayəndə heyəti üzvləri onunla həmrəydir və ya xud onun dediklərini qəbul edirlər. Sadəcə, Şvabe bu cür rəylərlə istəyir ki, meydana populyarlıq qazansın, digər tərəfdən də potensial “klientlər” üçün də bir mesaj versin ki, gələ-

cəkdə hansısa ölkə ilə bağlı qara piar kampaniyası keçirə bilər. Bir sözlə, Şvabe satqın, qeyri-səmimi və riyakar siyasətçidir, əgər ona siyasətçi demək olarsa”.

Politoloq Elxan Şahinoğlu isə deyib ki, rəsmi Bakının AŞ PA-ya qayıtmaq planı yoxdur: “Buna görə də almaniyalı deputat Frank Şvabenin “dediklərini” etməsə, Avropa Şurasına qayıda bilməyəcəksiniz” təhdidinin mənası yoxdur. Halbuki hesab edirik ki, Avropa strukturları ilə əməkdaşlıqdan imtina etmək olmaz. Əsas ticarət tərəfdaşlarımız da Avropadadır. Avropada Azərbaycana tərəfdaş olan xeyli ölkə var, elə Almaniyanın özü ölkəmizlə sıx tərəfdaşlığa üstünlük verir. Azərbaycan da siyasi, hüquqi və iqtisadi islahatların dərinləşdirilməsi birinci növbədə özümüzə lazımdır”.

“Biz Avropa Şurası Parlament Assambleyası ilə konstruktiv əməkdaşlığa hər zaman hazırıq”.

Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri Səməd Seyidov jurnalistlərə açıqlamasında belə deyib. Onun sözlərinə görə, AŞ PA-dakı hadisələr Azərbaycanın təşəbbüsü əsasında baş verməyib: “Onlar Azər-

baycana qeyri-obyektiv münasibət bəsləyiblər”.

S.Seyidov qeyd edib ki, Avropa Şurası yalnız AŞ PA-dan ibarət deyil: “Nazirlər Komitəsi, Avropa İnsan Haqları Məhkəməsi və digər başqa qurumlar var. Sevincindir ki, AŞ PA-nın Baş katibi Azərbaycanlıdır. Onlar nə qədər tez dərk edəcək ki, onun içərisində ümumi bölüşdürülmüş dəyərləri sui-istifadə edib ölkələrə təzyiq göstərirlər, onlara qarşı qeyri-obyektiv addımlar atırlar, bir o qədər tez AŞ PA-nın içərisində böhran öz həllini tapa biləcək”.

Deputatın sözlərinə görə, Azərbaycan bütün beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq etməyə hazırdır: “Bu, milli maraqlarımızı qoruyub saxlamaq şərtlə və qarşılıqlı hörmət əsasında olmalıdır və onlar çox sadə prinsiplərdir. Lakin təəssüf ki, müasir dünyada onları qorumaq, saxlamaq çox çətinidir və bəzi təşkilatlar üçün işə çevrilib. AŞ PA-nın içərisində bəzi insanlar, qurumlar, dövlətlər məhz bu yolu tutublar. Ona görə də böhran içərisindədir. Azərbaycan da bu məsələlər həll olunsa, əməkdaşlıq etməyə, əlaqələr qurmağa hər zaman hazır olub və bundan sonra da belə olacaq”.

□ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Donald Trampın yeni prezidentlik dövründə ABŞ-ın Xəzər regionunda fəaliyyətinin necə dəyişəcəyi də aktual mövzulardan biridir. Çünki Tramp bundan əvvəlki hakimiyyəti illərində Rusiya, İran və Çinlə münasibətlərini heç cür tənzimləyə bilmədi.

Artıq dünyanın beyni mərkəzləri Trampın bir nömrəli hərbi hədəfinin İran olacağını proqnozlaşdırır. Bundan başqa Cənubi Qafqazda və Mərkəzi Asiyada mövqelərini möhkəmləndirən Çini cilovlamaq nöqtəy-nəzərindən Xəzər dənizi zonası ABŞ-ın strateji regionu statusuna qayıda bilər. Donald Tramp birinci hakimiyyəti müddətində "2019-cu ilin Avropanın Enerji Təhlükəsizliyi və Diversifikasiyası Aktı"nı imzalayıb və ona əsasən, ABŞ-Aİ-Cənubi Qafqaz-Xəzər regionu arasında siyasi və enerji əməkdaşlığına maliyyə dəstəyi nəzərdə tutulub.

Amerikanın yeni administrasiyasının Xəzərdə siyasətinin digər istiqaməti nəqliyyat kommunikasiyaları ilə bağlı olacağı gözlənilir. Məhz Trampın dövründə ABŞ-ın Asiyadakı müttəfiqləri - Yaponiya, Cənubi Koreya və digərləri tərəfindən dəstəklənən magistral kommunikasiya vasitələrini dəstəkləmək üçün "Blue Dot Network" layihəsi yarandı. Bu layihə Çinin "Kəmərlər və Yollar" strategiyasına rəqabətə davamlı alternativ kimi nəzərdə tutulmuşdur.

İndi ABŞ bu ideyadan ya Şimal-Cənub beynəlxalq nəqliyyat dəhlizinin inkişafını ləngitmək, ya da digər istiqamətlərin xeyrinə region ölkələri ilə Rusiya arasında ticarət əlaqələrinə məhdudiyyətləri stimullaşdırmaq üçün istifadə edə bilər.

Sanksiyalar Rusiyanın Xəzər regionunda təsirini azaltmayıb, Xəzərin statusu haqda konvensiya xarici ölkələrin burada baza yaratmağı qadağan edir. Bu barədə təhlilində haqqın.az yazır ki, Xəzər dənizi zonasında yerləşən postsovet ölkələri artıq mövqelərini xeyli möhkəmləndiriblər və amerikalıları burada "dördgözlü" gözləmir. Sual olunur: ABŞ ötən əsrin 1990-cı illərinin ortalarında Amerika şirkətlərinin Azərbaycan və Qazaxıstanın şelfindəki neft-qaz yataqlarına fəal şəkildə daxil olduğu zaman Xəzər dənizində əldə etdiyi uğuru təkrarlamaq biləcəkmik?

Səbiq maliyyə naziri, siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə şərhçi Fikrət Yusifov məşhur amerikalı ideoloqun dünyaca tanınmış bir əsərində Azərbaycanla bağlı deyilən tarixi həqiqəti sitat gətirdi: "Amerika Birləşmiş Ştatlarının Avrasiya siyasətinin əsas hədəflərindən biri Qər-

bin Xəzər dənizi hövzəsinə zəngin enerji resurslarının Avropaya nəql edilməsinə nail olmaq və "Qoca qitə"nin Mərkəzi Asiyaya çıxışının təmin edilməsi üçün Azərbaycan üzərindən dəhliz keçməsinə təmin etmək-

mühüm əhəmiyyət kəsb edir".

Səbiq nazir Trampın ölkəsinin mövqelərini Cənubi Qafqazda möhkəmləndirmək üçün bu regionun açar ölkəsi Azərbaycanla sağlam

Çox güman ki, bu, Trampın hakimiyyətinin ilk aylarına təsadüf etməyəcək. ABŞ hər zaman Xəzər dənizində möhkəmlənməkdə maraqlı olub. ABŞ İran və Rusiyanı bu hövzədə tamamilə neytrallaşdırmaq istəyir. İq-

Trampın qorxudan planı - ABŞ-ı Xəzər dənizinə qaytarmaq istəyir

Ekspertlərə görə, Amerika qarşıdakı illərdə bu hövzədə möhkəmlənə bilməyəcək - səbəblər



dir. Bu günə qədər Birləşmiş Ştatların bu siyasətinin birinci hissəsi demək olar ki, təmin edilə bilib. Lakin qoyulan hədəfin ikinci hissəsi - Azərbaycan üzərindən Qərblə Mərkəzi Asiyaya birləşdirən dəhliz isə hələlik Ermənistanın şıltaqlığı üzündən yaradılmayıb. Zəngəzur dəhlizi ətrafında müzakirələr zamanı dəfələrlə demişəm və bir daha təkrar edirəm - Zəngəzur dəhlizinin açılması və onun Qərblə Şərqi birləşdirən ən qısa yol statusuna sahiblənməsi Ermənistanın məsələsi deyil. Bu, ABŞ başda olmaqla, Qərbin strateji hədəflərinə daxil olan ən öncül məsələlərdən biridir.

ABŞ-ın orta və uzun müddət üçün xarici strategiyasında ən mühüm yeri Avrasiya məkanında onun mövqeyinin mümkün qədər möhkəmləndirilməsi tutur. Bu regionda möhkəmlənmək üçün ilk növbədə Xəzər regionuna daxil olan ölkələr üzərindən keçən kommunikasiyalara nəzarəti təmin etmək lazımdır. Amerika xarici siyasətinin aparıcı ideoloqu hesab edilmiş Zbiqnev Bzejinski məşhur "Böyük şahmat taxtası" kitabında yazırdı: "Məhdud ərazi sahəsinə və kiçik əhalisinə baxmayaraq, nəhəng enerji ehtiyatlarına malik Azərbaycan geosiyasi baxımdan

münasibətləri qurmağa möhtac olduğunu da qeyd etdi: "Bu gün ABŞ Çinin dünya hegemonluğuna yol verməmək, Avrasiya məkanında öz mövqelərini möhkəmləndirmək üçün əlində olan bütün imkanlardan istifadə edir və bundan sonra da edəcəkdir. Yeni Birləşmiş Ştatlar regionda resurslara və kommunikasiyalara nəzarət etmək üçün bütün imkanlarını bir araya gətirməyə çalışacaq. Bütün bu dediklərimiz səbəbindən ABŞ-ın yeni seçilmiş prezidenti Donald Tramp da qarşıdakı illərdə ölkəsinin mövqelərinin Avrasiya məkanında və ilk növbədə Cənubi Qafqazda möhkəmləndirilməsini təmin edə biləcək tədbirlər görməyə çalışacaq. Bütün bunları edə bilmək isə ilk növbədə Cənubi Qafqazın açar ölkəsi olan Azərbaycanla sağlam münasibətləri formalaşdırmaqdan keçə bilər. Düşünürəm ki, Bayden hökumətindən fərqli olaraq Tramp bu məsələlərdə obyektiv yanaşım seçimi edəcəkdir".

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva hesab edir ki, ABŞ qarşıdakı illərdə Xəzərdə möhkəmlənə bilməyəcək: "Donald Trampın hakimiyyəti dövründə İrana qarşı müharibə istisna edilmir.

tisadi müstəvidə Birləşmiş Ştatlar bunu bacarıb. Amma hərbi-siyasi müstəvidə bu o qədər də real və inandırıcı görünmür. Çünki İranı neytrallaşdırsa belə, Vaşinqton Rusiya amilini ciddi şəkildə nəzərə almağa borcludur. Düşünürəm ki, yaxın dörd il ərzində də ABŞ donanmasını Xəzərdə görməyəcəyik. Amma iqtisadi baxımdan bu mümkündür. Artıq ABŞ şirkətləri Qazaxıstan və Türkmənistan neftinə sahib olmaq üçün gizli danışıqlara start verib. Doğrusu, Qazaxıstandan fərqli olaraq Türkmənistan bu məsələyə daha isti baxır. Çünki Aşqabad rus asılılığından xilas olmağa çalışır. Qazaxıstan isə hazırda soyuq suyu da üfure-üfure içir. Almatı ABŞ-dan daha çox Çinlə yaxınlaşmağı üstün tutur. Düşünürəm ki, Çini cilovlamaq bu müddətdə bir qədər çətin olacaq. Artıq Çin şirkətləri Qazaxıstanın Tengiz yatağı ilə maraqlanmağa başlayıblar. Sürtgü yağları üçün kütkürlü neftə ehtiyac var. Qazax nefti də kütkürlü zəngindir. Düşünürəm ki, ABŞ qarşıdakı illərdə Xəzərdə möhkəmlənə bilməyəcək. Ən yaxşı halda danışıqlar masasında hövzə ölkələrinin "saqqızını oğurlamağa" çalışacaq".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Məsəvat"



Ağ Evin yeni hökuməti - kimlər var?

Demokratları dəstəkləyən və Kamala Harrisin qələbəsinə yatırım edən ABŞ-dakı erməni diasporunun fiaskosu və Donald Trampın seçilməsi erməni ekspertlərin ciddi narahatlığına səbəb olmuşdusa, yeni administrasiyada yüksək vəzifələrə namizədlilikləri irəli sürülən şəxslər onlarda "ümid" yaradıb.

Axar.az xəbər verir ki, erməni ekspert Suren Sərkisyan hətta Ermənistan üçün "yeni üfüqlər" açıldığını iddia edib.

"Trampın gələcək administrasiyası çox sürətlə formalaşır. Dövlət katibi vəzifəsinə namizəd Vaşinqtonda Çinə qarşı sərt mövqeyin tərəfdarlarından olan senator Marko Rubiodur. Rubionun erməni icması və təşkilatları ilə yaxşı əlaqələri var. O, dəfələrlə Türkiyə və Azərbaycana qarşı sərt siyasətin tərəfdarı olduğunu bildirib.

Təhlükəsizlik müşaviri vəzifəsinə namizəd konqresmen Mayk Valsdır. Vaşinqtonun Çinə qarşı ən sərt tərəfdarlarından biridir. O, dəfələrlə Türkiyə və İrana qarşı sərt siyasətin tərəfdarı kimi çıxış edib.

İcra hakimiyyətinin səmərəli işinin təşkili şöbəsinə İlon Mask və ermənipərəst Vivek Ramaswami rəhbərlik edəcək.

Milli kəşfiyyata qatı ermənipərəst olan Tulsi Qəbard rəhbərlik edəcək.

Erməni gündəmini irəli sürməkdə erməni icması, erməni təşkilatları, lobbilər və kilsə üçün yeni üfüqlər açılır", - o bildirib.



Qrossi Bakıdan İrana getdi

Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyinin (MAQATE) baş direktoru Rafael Qrossi İran hakimiyyəti ilə məsləhətləşmələr aparmaq üçün bu ölkəyə səfər edib.

Qrossi özünün sosial media səhifəsində belə məlumat yayıb. Qrossi Tehranda İranın xarici işlər naziri Abbas Arakçı ilə görüşdüyünü açıqlayıb. Səfər zamanı Qrossi İran prezidenti Məsud Pezeşkian və bu ölkənin Atom Enerjisi Təşkilatının rəhbəri Məhəmməd İslami ilə də görüşəcək.

Qeyd edək ki, noyabrın 13-də Rafael Qrossi BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının (COP29) Bakıda keçirilən iclasında iştirak etmişdi.



Yeni səfir etimadnaməsini sultana təqdim etdi

Azərbaycan Respublikasının Oman Sultanlığına yeni təyin olunmuş səfiri Rəşad İsmayilov etimadnaməsini Sultan Heysem bin Tariq əl Səidə təqdim edib.

Oman sultanı səfiri təyinatı münasibətilə təbrik edib və gələcək fəaliyyətində uğurlar arzulayıb. O, ölkələrimiz arasında beynəlxalq təşkilatlarda uğurla həyata keçirilən əməkdaşlığı yüksək qiymətləndirib.

Sultan əlaqələrin genişləndirilməsinin zəruriliyini qeyd edərək, Azərbaycan və Oman arasında istər ikitərəfli, istərsə də çoxtərəfli formatda, xüsusilə Qoşulmama Hərəkatı, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində müsbət əməkdaşlığın davam etdirilməsində, bununla yanaşı, iqtisadi, enerji, təhsil, turizm və digər sahələrdə əlaqələrin inkişaf etdirilməsində maraqlı olduğunu bildirib.

Səfir Rəşad İsmayilov Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin səmimi salamlarını Oman sultanı Heysem bin Tariq əl Səidə çatdırıb.

Minnətdarlığını bildiren sultan Heysem bin Tariq Al Səid, öz növbəsində, onun da səmimi salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırmağı xahiş edib. Həmçinin Bakı şəhərində keçirilən COP29-un global iqlim problemlərinin həllinə öz töhfəsini verəcəyini qeyd edərək, bu çətin və məsuliyyətli ev sahibliyində Azərbaycana uğurlar arzulayıb.

Xoş sözlərə və qəbula görə minnətdarlığını bildiren səfir iki ölkə arasında əlaqələrin inkişaf etdirilməsi üçün səylərini əsirgəməyəcəyini vurğulayıb.



“Allah eləməsin, Belarusda qadın...” - Lukaşenko

Prezident Aleksandr Lukaşenko jurnalistlərin Belarusda qadının dövlət başçısı ola biləcəyi ilə bağlı sualını cavablandırılıb.

Məlumatla görə, prezident belə bir hadisənin baş verməməsinə arzulayıb.

“Allah eləməsin, Belarusda qadın prezident seçilsin”, - Lukaşenko deyib.

O, nümunə kimi ABŞ prezidenti ilə Belarus prezidentinin fərqli səlahiyyətlərə malik olduğunu xatırladıb:

“Belarusda prezident həm də ali baş komandandır. Və sonra bu, ən çətin işdir. Qadını belə yükləməyə ehtiyac yoxdur”.

Aleksandr Lukaşenko daha sonra qeyd edib: “Mən qadınlara heyranam, onların rolunu heç də aşağılamıram. Amma onlar bizə yaxın olmalıdır”.

“Əgər Fransa bu vəziyyətdən çıxış yolu axtarmaq istəyirsə, ilk növbədə Azərbaycana qarşı düşmənçilik aktlarından əl çəkməli, Ermənistanla silahların verilməsinə son qoymalıdır”. Azərbaycan Prezidentinin xüsusi tapşırıqlar üzrə nümayəndəsi Elçin Əmirbəyov Fransa mediasına müsahibələrində belə deyib. O bildirib ki, Fransa münasibətlərimizin bu vəziyyətə gəlib çatmasında birbaşa məsuliyyət daşıyır: “Əgər bu vəziyyətdən çıxış yolu axtarmaq istəyirsə, Paris ilk növbədə Azərbaycana qarşı düşmənçilik aktlarından əl çəkməlidir, həmçinin Ermənistanla silahların verilməsinə son qoymalıdır. Bu cür yanaşma bizim nəinki ikitərəfli münasibətlərə zərbə vurur, eyni zamanda kövrək vəziyyətdə olan sülh prosesinə də olduqca mənfi təsir göstərir. Keçmişdə münasibətlərimiz normal idi və yaxşı inkişaf edirdi. Təəssüflər olsun ki, bu məsələyə münasibətlərimizə peşəkar şəkildə yanaşanların, Azərbaycana dost kimi baxan insanların səsi Fransada, ümumiyyətlə, eşidilmir. Münasibətlərin yaxşılaşdırılması üçün Fransa müəyyən addımlar atmalıdır”.

Qeyd edək ki, Elçin Əmirbəyovun “L’Opinion” qəzetində də məqaləsi dərc edilib. Nəşrdə qeyd olunur ki, Azərbaycanda iqtisadi maraqlarına baxmayaraq, hazırkı Fransa hökuməti Bakı ilə əlaqələri böhran vəziyyətə gətirib.

“Eyni zamanda bizim münasibətlərimizdə olan böhran ikitərəfli iqtisadi münasibətlərə də öz mənfi təsirini göstərir. Makron özündən qabaq fəaliyyət göstərən dövlət başçılarından fərqli olaraq tarazlaşdırılmış və balanslaşdırılmış siyasətə son qoydu. Ermənistanın mövqeyini açıqcasına dəstəklədi, Azərbaycanı isə mümkün olan bütün məsələlərdə günahlandırdı. Bu da münasibətlərin bu günə çatdırılmasına gətirdi”, - deyə o bildirib.

Qeyd edək ki, noyabrın 13-də Prezident İlham Əliyev COP29 iqlim konfransında çıxışında Fransanın da kolonial siyasətini pisləyib. Kiçik ada dövlətlərinə həsr olunmuş sessiyada o, iştirakçılara Fransanın kolonial siyasətinin bu ölkələrə vurduğu böyük zərərdən danışdı. Dövlət başçısı deyib ki, əsrlər boyu Paris onların təbii sərvətlərini talan etdiyi kimi, əhalisinə də zülm edib və zülm etməyə davam edir.

“Yeni Kaledoniyada qanuni etirazların 100-dən çox iştirakçısını öldürən prezident Makron rejiminin cinayətləri və mindən çox adamın həbs olunduğunu yada salmasaq, Parisin cinayətləri bununla məhdudlaşmır. Qvadelupa və Martinikada da kütləvi həbslər baş verib”.

Ölkə başçısının dediği kimi, tarixə qısa nəzər saldıqda, Fransanın kolonial siyasəti, 19-cu və 20-ci əsrlərdə geniş bir coğrafiyada təsirini, alizim dövrü, bu ölkələr üçün uzun müddət davam edən sosial və siyasi çətinliklərə yol açıb və bu çətinliklər müstəqillik dövründə də öz təsirini göstərib. Bu zərərler bu gün də bir çox keçmiş Fransa koloniyasında özünü büruzə verməkdədir.

Göründüyü kimi, “öz gözümdə tiri görməyən Fransa başqasında çöp axtarır”. İşğalçı dövlət Azərbaycana qarşı müxtəlif qarayaxmalar, kampaniyalar təşkil edir. Yaxınlıqda saraq ki, Fransa XİN COP29-a qatılmaması bir yana, Bakıya getmək istəyən konfrans iştirakçılarına “həyatlarına təhlükə ola biləcəyi” haqda xəbərdarlıq etmişdi. Bəs bu krizis Yelisey Sarayının “siyasi qozbeli” - Makronun hakimiyyətinin sonuna qədər davam edəcəkm?

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin əməkdaşı, siyasi analitik Aqşin Kərimov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a fikirlərini açıqlayıb: “Azərbaycanın Fransa ilə münasibətləri ikitərəfli hüquqi və iqtisadi əsaslara söykənir. Rəsmi Bakı Azərbaycan-Fransa münasibətlərində yaranan gərginliyin məsuliyyətini daşıyır. Çünki rəsmi Bakı öz süveren hüquqlarından, ərazi bütövlüyü prinsiplərindən çıxış edərək ərazi bütövlüyünü və süverenliyini təmin edir, regional aktora çevrilmək istiqamətində kifayət qədər uğurlu addımlar atır. Bu, Fransanı qanə etməsə və Azərbaycanın öz mövqelərinə qarşı Paris öz silahlarını işə salırsa, deməli, problem Parisin regional maraqlarındakı konfliktlərdədir. Bəs Parisin regional maraqlarının Azərbaycanla toqquşan tərəflərində biz hansı gizli məqamları görə bilərik. Azərbaycan Böyük Britaniyanın müttəfiqi kimi çıxış edir və



“Parisın siyasi qozbeli” - Makrona Bakıdan yeni mesajlar

Analitik hesab edir ki, Fransa özünün nüfuz itkisini dərk edir və geosiyasi risklərdə kompensasiya yaratmaq üçün Azərbaycan amili ilə hücumla keçməyə çalışır

bir çox ölkə üçün dərin və davamlı izlər buraxdığını görmüş olur. Belə ki, kolonial dövr boyunca Fransa, Afrika, Asiya və Karib dənizində bir çox ölkəni işğal edərək onlara iqtisadi, mədəni və siyasi cəhətdən böyük zərərər vurub. Bu siyasətin ölkələrə vurduğu ən böyük zərərər bir neçə istiqamətdə qiymətləndirmək olar. Fransanın kolonial siyasəti, işğal etdiyi ərazilərdəki təbii sərvətləri və resursları istismar etmək məqsədini güdüb. Afrika və Asiyanın bir çox bölgəsində, kolonial rejimlər yerli xalqın əmək gücünü ucuz qiymətlərlə istismar edib, təbii sərvətlər isə Fransaya daşınıb. Bu siyasət nəticəsində yerli iqtisadiyyatlar tələblərə uyğun şəkildə dəyişdirilib və əksər hallarda yerli istehsal və sənaye inkişafı məhdudlaşdırılıb.

Kolonial dövr boyunca təhsil sistemləri yerli xalqın ehtiyaclarına uyğun olmayıb, Fransanın maraqlarına xidmət edən şəkildə təşkil olunub. Bu, yerli əhalinin geridə qalmasına və onlara kifayət qədər inkişaf imkanı verilməsinə səbəb olub. Fransa kolonial rejimi zaman-zaman zorakılıq və qəddarlıqla da məşhur olub. Kolonial mübarizələr zamanı Fransa, yerli əhaliyə qarşı çoxsaylı qəddar hərəkətlər edib. Bu, qətlamlar, işgəncələr və zorakılıqla müşayiət olunan dövrlər olub. Nəticə etibarilə deyə bilərik ki, Fransanın kolonial siyasəti, təkcə iqtisadi resursları deyil, həm də mədəniyyətləri, cəmiyyətləri və sosial quruluşları hədəf alaraq, işğal etdiyi ərazilərdə dərin izlər buraxıb. Bu siyasət, həmin ölkələrdə yalnız maddi yox, həm də psixoloji və mədəni zərərər yaradıb. Koloni-

alizm dövrü, bu ölkələr üçün uzun müddət davam edən sosial və siyasi çətinliklərə yol açıb və bu çətinliklər müstəqillik dövründə də öz təsirini göstərib. Bu zərərər bu gün də bir çox keçmiş Fransa koloniyasında özünü büruzə verməkdədir.

Göründüyü kimi, “öz gözümdə tiri görməyən Fransa başqasında çöp axtarır”. İşğalçı dövlət Azərbaycana qarşı müxtəlif qarayaxmalar, kampaniyalar təşkil edir. Yaxınlıqda saraq ki, Fransa XİN COP29-a qatılmaması bir yana, Bakıya getmək istəyən konfrans iştirakçılarına “həyatlarına təhlükə ola biləcəyi” haqda xəbərdarlıq etmişdi. Bəs bu krizis Yelisey Sarayının “siyasi qozbeli” - Makronun hakimiyyətinin sonuna qədər davam edəcəkm?

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin əməkdaşı, siyasi analitik Aqşin Kərimov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a fikirlərini açıqlayıb: “Azərbaycanın Fransa ilə münasibətləri ikitərəfli hüquqi və iqtisadi əsaslara söykənir. Rəsmi Bakı Azərbaycan-Fransa münasibətlərində yaranan gərginliyin məsuliyyətini daşıyır. Çünki rəsmi Bakı öz süveren hüquqlarından, ərazi bütövlüyü prinsiplərindən çıxış edərək ərazi bütövlüyünü və süverenliyini təmin edir, regional aktora çevrilmək istiqamətində kifayət qədər uğurlu addımlar atır. Bu, Fransanı qanə etməsə və Azərbaycanın öz mövqelərinə qarşı Paris öz silahlarını işə salırsa, deməli, problem Parisin regional maraqlarındakı konfliktlərdədir. Bəs Parisin regional maraqlarının Azərbaycanla toqquşan tərəflərində biz hansı gizli məqamları görə bilərik. Azərbaycan Böyük Britaniyanın müttəfiqi kimi çıxış edir və

Azərbaycanla Böyük Britaniya arasında tərəfdaşlıq münasibətlərinin irəliləyərək daha da yüksək səviyyə qalxacağı gözlənilir”.

Analitika görə, hər nə qədər Azərbaycan-ABŞ münasibətlərində problemlər olsa da, hər iki ölkənin strateji tərəfdaşlığı yüksələn şkala üzrə inkişaf etməkdədir: “Buna görə də Fransa NATO üzvü olmasına baxmayaraq, Azərbaycanın Böyük Britaniya və Amerika Birləşmiş Ştatları ilə maraqlarını uzlaşdırmasına qarşı çıxır. Çünki Paris həm Böyük Britaniyanın, həm də ABŞ-in beynəlxalq siyasi nizam üzrə yaratdığı çətinliklərlə üzleşir. Bu çətinliklərlə üzleşdikdə Fransa özünün nüfuz itkisini dərk edir və geosiyasi risklərdə kompensasiya yaratmaq üçün Azərbaycan amili ilə hücumla keçməyə çalışır. Azərbaycana Ermənistan üzərindən həyata keçirilən kampaniya bunun bariz nümunəsidir”.

Aqşin Kərimov hesab edir ki, Fransanın Ermənistanı silahlandırması, regionda beynəlxalq və regional aktorların oyunçuluq qabiliyyətini dəyişdirmək manevrinə əsaslanır: “Lakin Fransa bu istəyinə tam çatma bilmədikcə, daha agressiv davranaraq Azərbaycanla münasibətləri Ermənistanın xeyrinə yekunlaşdırmaqda qərarlı kimi görünür. Ancaq Fransanın bu istəyinə çatacağı çox şübhəlidir. Ona görə ki, Azərbaycana qarşı qüvvələr balansını və hərbi nizamı dəyişə bilmə potensialı Fransada mövcud deyil. Çünki Fransa Ermənistanı bir yere qədər silahlandırma bilər. Onun limiti tükəndikdə artıq Fransa Azərbaycanla münasibətləri normallaşdırmaq üçün müəyyən addımlar ata bilər”.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Müsavat”

Prezident İlham Əliyevin COP29-da çıxışı zamanı Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında iki il əvvəl imzalanmış qaz anlaşması haqda da danışması diqqət çəkib. O, anlaşmanın təşəbbüskarının Avropa Komissiyası olduğunu xüsusi vurğulayıb: “İki il əvvəl Azərbaycan və Avropa Komissiyası enerji sahəsində strateji tərəfdaşlıq bəyannaməsinə imza atdılar. Lakin bu, bizim ideyamız deyildi. Bu, Avropa Komissiyasının təklifi idi. Avropa Komissiyasının sədri bu sənədi imzalamaq üçün iki il öncə Bakıya gəldi, çünki geosiyasi vəziyyətin dəyişməsi səbəbindən onlara bizim qaz lazım idi. Onlar bizdən yardım xahiş etdilər. Biz razılaşdıq. Əgər yardımımıza ehtiyac varsa, biz hər zaman kömək etməyə hazırıq. Dedik, yaxşı, biz enerji təhlükəsizliyində Avropaya kömək edəcəyik. İki il əvvəl həmin bəyannaməni imzalayanda qazımızı alan ölkələrin, yəni Avropa ölkələrinin sayı iki idi. İndi isə səkkiz ölkə alır.

Azərbaycan qazına çıxışı olan on ölkədən səkkizi Avropada yerləşir. Avropa Komissiyası həmçinin bizdən xahiş edib ki, biz qaz təchizatını 2027-ci ilə qədər iki dəfə artıraraq. Bu, Avropa Komissiyasının sədri və mənim tərəfimdən iki il öncə Bakıda imzalanmış bəyannamədə əks olunub. Əfsuslar olsun ki, ikili standartlar, digər ölkələrə dərslər vermək adəti və siyasi riyakarlıq bəzi Qərbi ölkələrindəki bir sıra siyasətçilər, dövlət nəzarətində olan QHT-lər, yalan xəbər mediası üçün fəaliyyət metoduna çevrilib”.

Qeyd edək ki, Bakı ilə qaz sazişini Avropa Komissiyasının Prezidenti Ursula fon der Leyen imzalayıb. Amma noyabrın əvvəlində bəlli oldu ki, o, COP29-a gəlməyəcək. Bildirib ki, “Avropa Komissiyası səlahiyyətlərin ötürülməsi vəziyyətindədir, ona görə də Avropa Komissiyasının rəhbəri öz institusional öhdəlikləri ilə məşğul olacaq”.

Bəllidir ki, Azərbaycan öz torpaqlarını azad etdikdən sonra Avropa dairələrində rəsmi Bakıya qarşı qərəzlər artıb. Ursula fon der Leyenin də üzvü olduğu Avropa Xalq Partiyası (EPP) Avropa Parlamentinə (AP) seçkilərdə birinci yeri tutub. Məhz həmin Avropa Parlamenti bir neçə gün əvvəl Azərbaycan əleyhinə yeni qətnamə qəbul edib və “Avropa İttifaqını Bakıdan qaz asılılığına” son qoymağa çağırıb. Avropa Parlamenti həmçinin Avropa Komissiyasını Aİ ilə Azərbaycan arasında enerji sahəsində 2022-ci ildə imzalanmış anlaşma memorandumunu və strateji tərəfdaşlığı dayandırmağa çağırıb.

2022-ci ildə AK Prezidenti Bakıdakı çıxışında Azərbaycanla memorandumun Bakı etibarlı tərəfdaş olduğuna, Avropanın enerji təhlükəsizliyinə mühüm töhfə verdiyinə görə imzalandığını elan etmişdi. Həmin vaxtdan indiyədək Azərbaycan etibarsız tərəfdaş olduğunu göstərən heç bir addım atmayıb, Avropadakı müştəriləri, tərəfdaşla-

rı qarşısında üzərinə götürmüş olduğu öhdəlikləri artıqlaması ilə yerinə yetirib. 2021-ci ildə Azərbaycan Avropa regionuna 8 milyard kubmetr, 2022-ci ildə 11 milyard kubmetrdən artıq, 2023-cü ildə isə 12 milyard kubmetrdən çox qaz ixrac edib. Azərbaycandan qaz almaq istəyən ölkələrin sayı hər il artır və hazırda 10 Avropa dövləti Azərbaycandan qaz alır. Onlardan altısı - Bolqarıstan, Yunanıstan, İtaliya, Macarıstan, Xorvatiya və Rumıniya Avropa İttifaqının üzvüdür. Gürcüstan, Serbiya, Sloveniya və Türkiyə isə ittifaqa daxil olmaq üçün namizəd ölkələrdir.

2024-cü ilin yanvar-sentyabr aylarında Azərbaycandan Avropaya 9,4 milyard kubmetr qaz ixrac edilib ki, bu da 2023-cü ilin eyni dövründəkindən 9,3 faiz çoxdur. Ümumilikdə Trans-Adriatik Boru Kəməri (TAP) vasitəsilə Azərbaycandan Avropaya nəql olunan qazın ümumi həcmi 2020-ci il dekabrın 31-dən bu il sentyabrın ortalarına qədər təxminən 40 milyard kubmetr təşkil edib. 2026-cı ilin əvvəlinə qədər TAP-ın nəqlietmə gücü ildə 1,2 milyard kubmetr artırılacaq.

Avropa İttifaqı 2022-ci ildə Ukraynaya hücum edən Rusiya qazının alışıni kəskin azaltsa da, hələ də ondan tam imtina edə bilməyib. Bu ilin ilk səkkiz ayının nəticələrinə əsasən, Rusiya və Əlcəzair Avropa İttifaqı ölkələrinə qaz tədarükündə payının artım tempinə görə lider olublar. Avropa İttifaqının Statistika Xidmətinin (Eurostat) məlumatına əsasən Avropa qaz idxalının strukturunda Rusiyanın payı yanvar-avqust aylarında 4,6 faiz bəndi artaraq 18,3 faizə, Əlcəzairin payı isə 4,9 faiz bəndi artaraq 21,3 faizə çatıb. Müqayisə üçün qeyd edək ki, bu yanacaq növünün bütün əsas təchizatçılarından Avropaya qaz tədarükünün həcmi kəskin azalıb. Qətdən idxalda 2,8 dəfə, Böyük Britaniyadan 2,5 dəfə, Nijgeriyadan 2 dəfə, ABŞ-dan 1,8 dəfə, Norveçdən idxalda 1,7 dəfə azalma baş ve-

Avropa Birliyi qaz istəyir, ya yox?

Qışın ən soyuq ayında qitə aylıq 1,5 milyard kubmetrə yaxın qaz həcmindən də məhrum olacaq



rib. Ekspertlər buna əsas səbəb kimi Aİ-də sənaye istehsalının kəskin azalmasını göstərir. 2022-ci ilin martından 2024-cü ilin avqustuna qədər Aİ-də sənaye istehsalının həcmi 21 faiz aşağı düşüb. Bunun fonunda Aİ yanvar-avqust aylarında qaz idxalını 1,7 dəfə (pul ifadəsində 49,2 milyard avro) azaldıb.

Mediada yayılan məlumatlara görə, Rusiya qazının Aİ-yə boru kəməri ilə nəqli 17 faiz artıb. 2024-cü ilin doqquz ayında ixracın həcmi ümumilikdə 23,7 milyard kubmetr təşkil edib. Əsas tədarük marşrutu “Türk axını” boru kəməri olub - 27 faiz artımla 12,2 milyard kubmetr. Hesabat dövründə Ukrayna ərazisi ilə ixrac isə 7 faiz artaraq 11,5 milyard kubmetrə çatıb.

Hazırda Rusiya İspaniya kimi böyük Avropa dövlətinin qaz təchizatında ikinci böyük paya malikdir. Ukraynanın minlərlə yaşayış məntəqələrini yerlə-yeksan edən, iqtisadiyyatını dağıdan, yüz minlərlə insanı öldürən Rusiyadan qaz almağa davam edən Avropanın bir sıra siyasətçiləri indi Azərbaycandan qaz alın-

masının dayandırılmasını tələb edirlər. Halbuki realıq çox sərt şərtlər diqtə edir: noyabrın əvvəlindən Avropada müşahidə olunan soyuq havalar fonunda yeraltı anbarlardan qaz götürülməsi həcmi son 3 ildə ən yüksək həddə çatıb. “Gas Infrastructure Europe”nin (GIE) məlumatına görə, noyabrın 12-də Avropa İttifaqı ölkələrinin yeraltı qaz anbarlarında dolumluluq səviyyəsi 92,5 faiz təşkil edib. Onlarda 100,2 milyard kubmetr qaz qalıb. Havalarda bu həftəsonundan daha da soyuqlaşması proqnozlaşdırılır ki, bu da qaza olan tələbatı sürətlə artırır. Artıq Avropanın ən böyük birjəsi olan Niderlandın TTF birjasında qazın min kubmetrinin qiyməti 510 dollara çatıb.

Dekabrın sonunda Rusiya qazının Ukrayna ərazisindən tranzitini tənzimləyən müqavilənin müddəti bitir və Kiyev onun uzadılmayacağını qəti şəkildə bəyan edib. Bu isə o deməkdir ki, qışın ən soyuq ayında Avropa aylıq 1,5 milyard kubmetrə yaxın qaz həcmindən də məhrum olacaq. Bu həcmərin getdiyi ölkələrdən Avstriya və İtaliyanın

Türk axını ilə təmin olunması üçün müvafiq infrastruktur yoxdur.

Digər tərəfdən, Avropa İttifaqının qaz təchizatında arxalandığı əsas mənbə ABŞ-da Donald Trampın hakimiyyətə qayıdışı Avropa üçün heç də uğurlu gedilətlə sayılmır. Artıq ittifaq strukturlarında Trampın başladacağı ticarət müharibəsinə hazırlıq işlərinə start verilib. Belə bir çətin siyasəti- iqtisadi dövrdə Avropa İttifaqının Azərbaycandan qaz alışıni dayandırması mümkünsüzdür. Çünki Azərbaycandan qaz alan Avropa ölkələrinin bir çoxu dənizlərə çıxışı, maye qaz infrastrukturuna olmayan kiçik dövlətlərdir. Avropa Parlamentində Azərbaycandan qaz alışıni dayandırmağı tələb edən deputatlar bu ölkələrin qaz təminatı üçün də plan hazırlayıblarmı, görəsən?

Enerji məsələləri üzrə ekspert İlham Şabanın “Yeni Müsavat”a dedi-yinə görə, Avropa Parlamenti istənilən qərarı qəbul edə bilər: “Yeni bu, onların hüquqlarıdır. Amma yadda saxlamaq lazımdır ki, Avropa Parlamentinin hər qəbul etdiyi qərar da

Avropa Komissiyası tərəfindən qeydsiz-şərtsiz icra edilmir. Yeni mövcud vəziyyətdə Avropa İttifaqının maraqlarından çıxış edilərək addımlar atılır. İkincisi, biz Avropaya qaz satışını hazırda Avropa Komissiyası ilə imzalanmış sənəd əsasında həyata keçirmirik axı. İstər 2013-cü ildə, istərsə də son illərdə imzaladığımız qazın alqı-satqısına dair sazişlər ölkələrarası ikitərəfli və şirkətlər arasında imzalanmış kommersiya sazişləri ilə reallaşdırılır.

Əgər tutaq ki, İtaliya Azərbaycandan qaz almaqdan imtina etmək istəyirsə, onda 25 illik qaz alqı-satqısı üzrə yerdə qalan öhdəliyi (hər il 8 milyard kubmetr) üzrə “Şahdəniz” konsorsiumuna almadığı qaza görə də (müqavilə şərtləri də belədir: “ya ödə, ya al”) pulunu ödəməli və müqaviləyə xitam verməlidir. Avropa Parlamentində olanlar siyasətçilərdir və populist çıxışlar edirlər əsasən, realıq isə Avropa Komissiyası və yerli hökumətlər öz şirkətləri ilə qiymətləndirir və qərar verirlər”.

□ **Dünya SAKİT,**
“Yeni Müsavat”

Bir neçə gündür Azərbaycanda estetik cərrahlarla bağlı yayılmış informasiyalarla əlaqədar müxtəlif müzakirələr aparılır. Bildirilir ki, Azərbaycanda estetik cərrahiyyə sahəsində çalışan şəxslər arasındakı bu qarşıdurma son günlərin məsələsi deyil. Belə ki, bir müddət əvvəl 17 estetik cərrah müxtəlif dövlət qurumlarına fəaliyyət göstərdikləri sahədəki digər 50-yə yaxın həmkarları barədə şikayət məktubları göndərirlər. Aralarında Vüqar Ələkbərov, Adil Cümşüdoğ, Dilqəm Məhərrəmov, Mahir Əliyev, Dilqəm Məmmədov və digərlərinin də olduğu həmin qrup plastik cərrahiyyə sahəsindəki vəziyyətlə bağlı hüquq-mühafizə orqanlarının tədbirlər görməsini tələb edib. (Qafqazinfo)

Bundan sonra dövlət qurumları həmin estetik cərrahlar və işlədikləri klinikalarla bağlı araşdırmalara başlayıb. 10-a yaxın klinikada tibb işçilərinin ixtisasına uyğun fəaliyyət göstərməməsi müəyyən edilərək onların barəsində inzibati tədbirlər görülüb. Bunlardan bəziləri haqqında mətbuata da məlumat verilib.

Lakin qarşı tərəf də 50-yə yaxın estetik cərrahdan şikayət edən 17 həmkarının bir çoxunun özünün də müvafiq ixtisasının olmadığını, rezidenturadan keçməməsini bildirir. Belə ki, estetik cərrahiyyə ixtisası ölkəmizdə son 3-4 ildir formalaşsa da, şikayətçilərdən bəzilərinin 20 ildir plastik cərrahiyyə əməliyyatları etməsi məlum olur.

Bununla yanaşı, adları çəkilən, yeni həmkarlarından şikayətçi olan plastik cərrahların bir

ziriyyə 30 min manat rüşvət verərək ixtisaslarını dəyişdiklərini iddia edib. Qarşı tərəf isə Q.Ətaşovanın özünün kimlərsə sifarişini yerinə yetirdiyini iddia edib.

Məsələ bağlı Qənirə Ətaşova Musavat.com-a danışdı. Jurnalist "Necə oldu ki, Bakıdakı saxta diplomlu həkimlər barəsində araşdırma aparmaq qərarına gəldiniz?" sualına belə cavab verib: "Sosial şəbəkələrdə özünü blogger, həkim və sairə adlandıran bir xanımın tez-tez vaginoplastik prosedurlarla bağlı açıq-aşkar paylaşıdığı videolarla qarşılaşdım. Düşündüm ki, bu xanım kimdir ki, otağında ədəbsizcəsinə xalqımızın qadınlarını videoya çəkir. Onun haqqında araşdırma apardım və məlum oldu ki, Günel Əzizova nəinki həkim, heç tibb işçisi deyil, amma özəl klinikala-

Saxta estetik cərrahlar qalmaqalı səngimir

Böyük pulların dövr etdiyi bu sahədə rəqabət, yoxsa qara piar kampaniyası gedir?

rından araşdırmalar apararkən xeyli insanlar mənə yazmağa başladı. Onların arasında daha çox uğursuz plastik əməliyyatlardan əziyyət çəkənlər idi. Həmin şəxslər özlərinə artıq vəkil tutublar və mən də onların vəkilləri ilə danışarkən qalmaqala səbəb olan siyahıya gəlib çıxdım.

Məlum olduğu kimi, 2011-ci ildən sonra Azərbaycanda rezidentura təhsili tətbiq olunub. Qanuna əsasən, rezidenturayı bitirməyənlər

estetik əməliyyatların böyük əksəriyyəti üzde, qarının ön divarında və bədən digər yerlərində aparılır ki, bu da anatomiyanın dəqiq bilicisini tələb edir. Bu baxımdan da ümumi cərrahi prinsiplərə uyğunlaşmaq çox vacibdir.

Əgər kiməsə bu sahədə Azərbaycan qanunvericiliyini, qaydaları pozursa, saxta diplomla və yaxud sənədlə fəaliyyət göstərsə, təbii ki, hüquqi cəzasını almalıdır. Səhiyyə Nazirliyi, Azərbaycan səhiyyəsin-



Göz rəngində əməliyyat edən pasportunu dəyişməlidir?

Estetik əməliyyatlar insanların xarici görünüşünü dəyişdirmək məqsədilə edilən müdaxilələrdir və bu əməliyyatlar şəxsin xarici görünüşünü əhəmiyyətli dərəcədə dəyişə bilər. Üz cizgilərində və ya göz rəngində əməliyyat edən şəxslərin şəxsiyyət vəsiqəsində dəyişiklik edilib-edilməməsi bir çoxunda sual doğurur.

Bəs estetik əməliyyatlar şəxsiyyət vəsiqəsində dəyişiklik hesab olunurmu?

Mövzu ilə bağlı Milli.az-a hüquqşünas Ramil Süleymanov açıqlama verərək bildirib ki, şəxsiyyət vəsiqəsi Azərbaycan ərazisində vətəndaşın şəxsiyyətini təsdiq edən sənəddir. Bu vəsiqə dövlət qurumları tərəfindən vətəndaşa təqdim olunur və burada olan tənzimləmə Azərbaycan Respublikası "Şəxsiyyət vəsiqəsi haqqında" Qanununa əsasən həyata keçirilir. Artıq son illərdə vətəndaşlara yeni nəsil şəxsiyyət vəsiqəsi təqdim olunur.

"Qanunun 4-cü maddəsində qeyd olunur ki, şəxsiyyət vəsiqəsi verilirərkən hansı zəruri məlumatlar götürülməlidir. Bununla yanaşı, şəxsiyyət vəsiqəsinin qanunun tətbiqi ilə bağlı sərəncam respublika ərazisində qüvvədədir. Həmin əsasnaməyə görə, əgər vətəndaş şəxsiyyət vəsiqəsində hər hansı dəyişiklik etmək istəyə, Asan Xidmət mərkəzlərinə və ya ərazi üzrə pasport qeydiyyat şöbələrinə müraciət edə bilər".

O qeyd edib ki, eyni zamanda vətəndaşın zahir görünüşündə dəyişiklik edilərsə və ya xüsusi dəyişiklik hiss olunarsa, bu zaman fotosunun yenidən çəkilməsi tələb oluna bilər. Dəyişikliklərlə bağlı müəyyən məbləğdə rüsum dövlət büdcəsinə vətəndaş tərəfindən ödənilir.

"Bununla bağlı elektron imza yoxlanılır. Burada əlavə olaraq vətəndaş haqqında müəyyən məlumatlar daxil edilir. Estetik əməliyyat etmək vətəndaşın hər hansı şəkildə eyniləşdirilməsi məlumatlarının itirilməsi mənasına gəlmir, çünki göz rəngi, barmaq izi və bunların olması vətəndaşın şəxsiyyətini təsdiq etməyə kifayət edir".



çoxunun ali təhsilinin tibb sahəsi üzrə olmaması da qeyd edilir. Barələrində şikayət edilmiş tibb işçiləri bildirir ki, 50 həmkarının cəzalandırılmasını istəyən həkimlər arasında Azərbaycan Beynəlxalq Universitetinin, Od-lar Yurdu Universitetinin məzunu olanlar da var.

Həmçinin qeyd edilib ki, 17 estetik cərrahın qurumlara etdikləri şikayətlərdə digər cərrahların insan sağlamlığına önəm verməməsi, ağırlaşmaların olması vurğulanır. İnternet resurslarında və əvvəllər dövlət qurumlarına edilmiş müraciətlərdə isə həmin həkimlərin öz xəstələrinin də dəfələrlə onlardan şikayətçi olmasına dair məlumatlara rast gəlmək olur.

Xatırladaq ki, bir neçə gün öncə ABS-da yaşayan jurnalist Qənirə Ətaşova Instagram hesabında 50-yə yaxın plastik cərrahın adını paylaşaraq onları, həmçinin Səhiyyə Nazirliyini saxtakarlıqda ittiham edib. O, həmin həkimlərin na-

rinin birində vaginasiya və vaginoplastika kimi ciddi əməliyyatlar edir. Bununla bağlı özünə və xəstəxanaya sorğular yazdım. Bu zaman müğənni Xatirə İslam mənə səs göndərdi ki, "Günel Əzizova mənim bacımdır, ona toxunma, onun kurslarının pulunu mən özüm ödəmişəm". Onun çalışdığı klinika da "feyk"dir. Həmin klinika vaxtilə ölkənin güclü nazirlərindən birinin əhatəsində olub, sonra isə kiməsə satılıb. Günel Əzizovanın özü əməliyyat apara bilmədiyindən, işə peşəkar cərrahları cəlb edir və pulu onlarla yarı bölür. Yeni əslində klinikaya xəstə cəlb edən, aldadandır. Xalqın sağlamlığı üzərində "bazarlıq" etmək olmaz! Dövlətin bir nəzarət mexanizmi olmalıdır ki, hər yerindən duran özünə həkim deməsin.

Beləliklə də mən öyrəndim ki, insanlar kurs keçərək, Bakıda əyninə tibbi xəlet geyinib, əməliyyatlara, müayiləyə girir, insanların taleyi ilə oynayır. Sosial media üzə-

həkim ola bilməz. Amma heç bir estetik cərrah bu ixtisas üzrə rezidentura təhsili almayıb. Sual yaranır: Bəs necə oldu ki, bu adamlar rezidentura keçmədən ixtisas dəyişimi edib, estetik cərrah oldular? Sizcə, 9 günə ixtisas dəyişimi etmək olarmı? Bir vətəndaş kimi şəxsən siz öz taleyinizi 9 günə ixtisas dəyişən həkimə həvalə edərdiniz?"

Mövzu ilə bağlı tibb elmləri doktoru, professor Adil Qeybullay "Yeni Müsavat"a danışdı. Professor qeyd edib ki, hazırda geniş vüsət alan estetik cərrahlıq ümumi cərrahlığın yeni sahəsidir: "Bu istiqamətdə əvvəllər də əməliyyatlar həyata keçirilib. Hazırda isə çox geniş vüsət alıb. Estetik cərrah olan şəxslərin hər birinin ümumi cərrahlıq təcrübəsi olmalıdır. Bəzi ölkələrdə bu 7 bəzilərinə 5 ildir. Yəni rezidentura bitdikdən sonra həmin şəxslərin ümumi cərrahlıq praktikası olmalıdır. Çünki

dən məsul olan qurumlar və hüquq-mühafizə orqanları bu məsələdən məsuliyyətlidir. Hesab edirəm ki, əgər bu faktlar ortaya çıxıbsa, məsələ açılıbsa bütün amillər detallaşmalıdır. Bir dəfəlik hər kəs bilməlidir ki, ölkədə estetik cərrah necə, hansı sənədlərlə işləyə bilər. Buna bir aydınlıq gətirilməlidir".

Xatırladaq ki, bu ilin may ayında Baş Prokurorluğa və Səhiyyə Nazirliyinə estetik cərrahiyyə və kosmetoloji fəaliyyətlə bağlı daxil olmuş çoxsaylı müraciətlər əsasında estetik cərrahiyyə və kosmetoloji fəaliyyət sahəsində qanun pozuntularına yol verən şəxslər, eyni zamanda bu əməliyyatların aparıldığı 9 klinika və kosmetoloji mərkəzin rəhbərləri məsuliyyətə cəlb olunmuşdu.

Hüquqşünaslar bildirir ki, estetik həkimlərin səhlənkarlığı nəticəsində, hər hansı zərərin olması ilə bağlı Cinayət Məcəlləsində və İnzibati Xətalər Məcəlləsində ayrıca qərar yox-

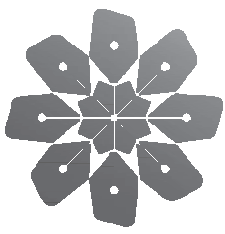
dur. Amma ümumiyyətlə, bu tip əməllər Cinayət Məcəlləsinin 314-cü maddəsi ilə məsuliyyətə səbəb ola bilər. Yeni müvafiq fəaliyyətlə məşğul olmasına dair lisenziyası olmayan şəxs tərəfindən bu hərəkətlər həyata keçirilirsə, həmin şəxslər İnzibati Xətalər Məcəlləsinə, lisenziyasız fəaliyyətlə məşğul olmağa görə məsuliyyətə cəlb oluna bilərlər.

Həkimin səhlənkar, vicdansız münasibəti nəticəsində 2 ilədək azadlıqdan məhrum

etmə cəzası müəyyən edilir. Eyni əməllər zərərçəkmişin ölümü və digər ağır nəticələrə (sifətin eybəcərləşməsi, geriye dönüşü olmayan hal) səbəb olarsa, həkim 3 ildən 7 ilədək azadlıqdan məhrum etmə cəzası gözləyir.

Bir sual da açıq qalır: böyük pulların dövr etdiyi bu sahədə rəqabət, yoxsa qara piar kampaniyası gedir?

✎ **Xəlilə GƏRAY**,
"Yeni Müsavat"



**Azərbaycan
Respublikasının
Mədianın İnkişafı
Agentliyi**

**Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası
münasibətlərin inkişaf etdirilməsi**

Azərbaycanda BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Cərcivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası (COP29) uğurla davam edir. Qeyd edək ki, tədbirdə iştirak etmək üçün 196 ölkədən 72 min iş-tirakçı qeydiyyatdan keçib, onlar arasında 80 prezident, vitse-prezident, baş nazir iştirak edib.

COP29-da dünyanın müxtəlif ölkələrinin dini liderləri də iştirak edir. Jurnalistlərə açıqlamasında Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin (QMİ) sədri Şeyxülislam Al-lahşükür Paşazadə deyib ki, COP29 iqlimlə bağlı problemlərin həlli üçün keçirilir.

"Bu cür genişmiqyaslı beynəlxalq tədbirin Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanda keçirilməsi ölkəmizin tolerant dövlət olduğunu bir daha sübut edir. Hazırda dünya rəhbərləri, ictimaiyyəti, dini liderləri COP29-a toplaşib. Bütün bunlar bir daha Azərbaycanın yürütdüyü uğurlu siyasətin nəticəsidir", - o qeyd edib.

Allahşükür Paşazadənin sözlərinə görə, Azərbaycanın dini liderləri atəşkəs çağırışını dəstəkləyir: "Mən elə bilərəm ki, atəşkəsin elan olunması mühüm məsələdir. Bu bir daha göstərir ki, Azərbaycan sülh istəyir. Sülhməramlıdır. Ona görə də dünyada sülhün bərqərar olmağını istəyir".

Qeyd etmək yerinə düşər ki, günlərdir ki, sosial şəbəkələrdə dini liderlərin birgə fotoları paylaşılır və tolerantlıq nümunəsi kimi təqdim edilir.

Bəs dini liderlərin tədbirdə iştirak etməsi dünyaya hansı mesajı verir?

Siyasi şərhçi Azər Hüseynov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini

bölüşüb: "Dini liderlərin beynəlxalq tədbirdə iştirakı əslində lazımlıdır. Çünki XX əsrin 50-60-cı illərindən başlayaraq Qərbi Avropanın iqtisadi yüksəlişi, sənayesinin inkişafı, elmi tutumlu sahələrin inkişafı dünyada bir sıra müsbət dəyişikliklərə səbəb olsa da, ciddi problemlər də gətirdi. Müsbət olan nə idi? Sənayenin, iqtisadiyyatın və eləcə də elmin inkişafı dünyanın digər dövlətlərini də Qərbin üstünlüyü qarşısında bir hərəkətliyə sövq etdi. Buna misal olaraq Yaponiyanı deyə bilərik. Daha sonra Cənubi Koreya, eləcə də Asiya əjdahaları və digər məsələlər. Hər nə qədər bu ölkələrin də inkişafında Qərb yardımı oldusa, yenə də müəyyən yerli məqamlar var idi. Qərbin dünyanın mərkəzi halına gəlməsi getdikcə iqtisadi güclənməsi digər tərəfdən SSRİ-nin də süqutuna gətirib çıxarırdı. Bu, ilk növbədə Macarıstanda, Çexoslovakiyada, Rumıniyada özünü göstərməyə başladı. Lakin Qərbin önə keçməsi özü ilə digər problemlər də gətirdi. Nə idi bu problem? Dünya kəskin şəkildə sekulyarlaşdı. XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəllərində hüquqi sistemlər tamamilə sekulyarlaşsa da, mənəvi və mədəni həyata hələ də dinin təsiri böyük idi. Dünyanın sekulyarlaşmasının mədəniyyət və mənəviyyətə yönəlməsi insanlıq böhranında özünü göstərdi.

Din və tolerantlıq

Yeni **ÜSAVAT**
N 206 (8579) 15 noyabr 2024

Şeyxin dini liderlərlə Bakıda çəkilən fotosu gündəm oldu

Dünyaya tolerant Azərbaycan mesajı...



1950-60-cı illərdə müstəqilləşməyə çalışan Afrika, Asiya ölkələrinin bəzilərinə qarşı şiddətli güc tətbiq edildi. Fransa Əlcəzairdə bunu etdi, digərləri də bu və ya digər şəkildə başqa yerlərdə. Əgər Avropa və Amerikanın özündə insan haqları və digər məsələlərə riayət edilməyə çalışılırdısa, həmin dövlətlər bunu Asiya və Afrikada etmədilər. Nə üçün? Çünki onların hərəkəti imperativlər kapitalist maraqları idi. Daxilində ədalət, xaricində səfalet. Daha sonra 1990-cı illər dövrü gəldi. SSRİ-nin dağılması, Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü, Gürcüstanın separatçılıqla üzleşməsi, Tacikistanda vətəndaş müharibəsi,

Özbəkistan və Qırğızıstan arasında problemlər postsovet məkanında insanlıq faciələrinə səbəb oldu. Balkanlarda Bosniya müsəlmanlarının məruz qaldıqları zülm, işğal, ictimai qətl, İraqın birinci qismən işğal və blokadası, daha sonra Əfqanıstanda vətəndaş müharibəsi, humanitar fəlakətlər. Yaxın Şərqdə Fələstin xalqının faciəsi, İsrail-ərəb qarşıdurmaları, Avropanın özündə IRA və Bask problemi, Fransanın Korsika məsələsi və ətrafında cərəyan edənlər. Bütün bunlar dünyanın ruhaniyyətə ehtiyacını hiss etdirirdi. Dünyanın dinə ehtiyacı vardı. Təbii ki, hansı dinə sualı da doğurdu. İnsanlar və cəmiyyət arasın-

da münasibətlərdə mənəvi rahatlıq verəcək, insanları silahlı işlətmədən danışıqlar masasına oturmağa biləcək dinə".

Azər Hüseynov əlavə edib ki, əslində bəşəriyyət mədəniləşməyə doğru ciddi inkişaf yolu keçib: "İnsanlar silah işlətmədən sivil bir şəkildə problemlərini həll edə bilərlər. Bəlkə də bu əsrlər çəkkər, amma heç olmasa insanlar ölməz, ailələr dağılmaz, qaçqınlar ordusu yaranmaz. Bu gün dünyanın gözü qarşısında Qəzzada, Sudan-da, dünyanın digər bölgələrində insanlıq dramları yaşanır. Belə bir ortamda dini liderlərin COP29-da iştirakı çox önəmli hadisədir. Qafqaz Müsəlman-

ları İdarəsinin rəhbərinin bu çağırışı da önəmlidir. Silahların durması, atəşkəs. İnsanlara sülh lazımdır. Azərbaycanda həmin dini liderlərin bir araya gəlməsi olduqca önəmlidir. Bu Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun önəmini ortaya qoymaqladır. O ki qaldı dini liderlər hansı mesajlar verə bilərlər? Bir çox mesajlar verə bilərlər. Dünyanın bəzi aqressiv hökumətlərinə, təşkilatlara səsənlə bilər ki, bu qədər aqressiya sonunda dünyanı böyük xaosla aparır. İnsanlıq masasına arxasına oturmalıdır. Dinləməlidir. Nəfəs almalıdır. Uşaqlar aviabombalar altında parçalanmamalıdır. Cəmiyyətlərdə dinin mənəvi təsiri artmalıdır. Yoxsa sekulyar ifrat post modern əxlaq insanlığı məhvə aparır. Təbii ki, bunun üçün dini liderlər və onların tabeliyində olanlar da çalışmalıdır. Dünya bir dinə etiqad edəcək deyil bir məsələ yoxdur. Amma dünya dini və siyasi, insani məsələlərini danışıqla həll etməlidir. Bunu da edə bilmirsə, heç olmasa zamansız atəşkəsə getməlidir. Bütün "cəbhələrdə". Əks halda, dünya yenə xaosun, dünya müharibəsinin astanasına gələ bilər. O zaman dünyanın səfilləri, alçaldılmışları mədəni dünyadan intiqam almağa qalxar. Heç kim düşünməsin ki, bu mümkün deyil. 476-cı ildə Qədim Romadan intiqam almadımı dünya? Al-dı..."

Azərbaycan Respublikasının Mədianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

Misirin baş imamı Şeyxi məsləhət üçün ölkəsinə çağırdı Şeyx Əhməd əl-Tayyib: "Gələn ilin fevralında Bəhreynə dinlərarası və sünni-şie dialoqunda Azərbaycanın iştirakı vacibdir"

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Cərcivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasında - COP29-da iştirak etmək üçün Bakıya gələn Əl-Əzhər əl-Şərifin Baş İmamı, Şeyx Əhməd əl-Tayyiblə görüşüb.

Misirin dünya şöhrətli din xadimi ilə baş tutan səmimi görüş zamanı Azərbaycan və Misir arasında dərin tarixi köklərə malik dini-mənəvi əlaqələr barədə danışılıb, inkişaf perspektivləri müzakirə edilib.

COP29 çərçivəsində Dini Liderlərin Qlobal Sammitinin ünvannına Əl-Əzhər əl-Şərifin Baş İmamı, Şeyx Əhməd əl-Tayyibin göndərdiyi müraciət məktubuna və Misir dövlətinin tədbirdə yüksək səviyyədə təmsil olunmasına görə dərin təşəkkürlərini bildiren Şeyxülislam qlobal forumun

qəbul etdiyi Bakı Bəyannaməsi və tədbirin əhəmiyyəti barədə ətraflı məlumat verib. Əl-Əzhər əl-Şərifin Baş İmamı öz növbəsində, Azərbaycanın mədəniyyətlər, dinlərarası dialoq sahəsində uğurlu təcrübəsinə, gördüyü əhəmiyyətli işlərə böyük dəyər verərək, ölkəmizin bəşəri həmrəylik istiqamətində səylərini yüksək qiymətləndirib. BMT səviyyəsində belə bir mötəbər forumu yüksək səviyyədə təşkilinə görə Azərbaycan dövlətinə və xalqına təbrik edən Şeyx Əhməd əl-Tayyib deyib: "Prezident İl-



ham Əliyev öz parlaq çıxışında dünya müsəlmanlarının

qəlblərindəki qayğıları və amallarını əks etdirdi. Bir söz-

lə desəm, o, cəsarətli Prezidentdir!" Həmçinin COP29

çərçivəsində Dini Liderlərin Qlobal Sammitinin uğurla başa çatması münasibətilə A.Paşazadəni təbrik edib.

Əl-Əzhər əl-Şərifin Baş İmamı Əhməd əl-Tayyib region ölkələri ilə əlaqələrin yaxşılaşdırılmasında Azərbaycanın xüsusi rolunun olduğunu deyərək, gələn ilin fevralında Bəhreynə keçiriləcək dinlərarası və sünni-şie dialoqunda Azərbaycanın iştirakının vacibliyinə diqqətini cəlb edib. Azərbaycanın dinlərarası və İslamdaxili dialoq sahəsində çox uğurlu nümunə təcrübəsinin olduğunu vurğulayan böyük imam Əhməd əl-Tayyib sədri olduğu Müsəlman Ağsaqqalları Şurasının üzvü A.Paşazadəni Bəhreyn forumu öncəsi müzakirələr üçün Misirə dəvət etdi.

Görüşdə Azərbaycan Respublikasının Dini Qurumları ilə iş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri R.Məmmədov, Misir müftisi də iştirak edib.

□ "Yeni Müsavat"



MUSAVAT

Son səhifə

N 206 (8579) 15 noyabr 2024

N o y a b r

Bunları bilirsinizmi?

- * Dünyada 4300-ə yaxın fərqli din var.
- * Ay işığının bizə çatması 1,3 saniyə çəkir.
- * Buqələmunların dili bədənlərindən iki qat uzundur.
- * Liftdə ayna qoyulmasının əsas səbəbi qapılar açılarkən kabinənin yerində olduğunu görməkdir.
- * Fillərin rəngi əslində boz deyil qızılı-torpaq rəngidir. Boz görünmələrinin səbəbi palçıqlı suların üzərlərində qurumasıdır.
- * Qiymətli daşların çoxu bir neçə elementin birləşməsindən meydana gəlir, yalnız brilyant tamamilə karbonadan əmələ gəlir.
- * Albert Eynşteyn 9 yaşından sonra tam danışmağa başlayıb. Buna görə də ailəsi onun əqli cəhətdən qüsurlu olduğunu düşünüb.
- * "Santa Klaus"un paltarları əslində yaşıl rəngdədir. Ancaq bir kola markası onu qırmızı-ağ olaraq dünyaya tanıdıb.
- * Qütb ayları isti və nəmli mühitdə qaldıqları zaman kürklərinin rəngi yaşıl rəngə çevrilir.
- * Ən böyük quş yumurtası dəvəquşununundur. Yumurta 15 - 20 santimetr uzunluğunda və ortalama 1,7 kiloqram ağırlığındadır. Qaynadılaraq bişirilməsi isə 40 dəqiqə çəkir.
- * Ən ağıllı heyvanlardan biri olan qarğalar, insanlar kimi yaşlı valideynlərini illər sonra gedib ziyarət edirlər.
- * Ağcaqanadlar əllərini ovuşdurub başlarından keçirmə hərəkətini, uçarkən əllərinə yapışan molekulları təmizləmək məqsədi ilə edirlər.
- * Bir kilo limonda bir kilo çiyələkdən daha çox şəkər var.

Kondisioner insanı kor edə bilər



Havalar isindikcə kondisionerdən istifadənin artması göz sağlamlığımıza təhdid edir. Dos. Dr. Remzi Karadağ kondisionerlərin şüursuz istifadəsinin göz quruluğu və göz infeksiyalarına səbəb ola biləcəyini ifadə edib. "Kondisionerlər ətrafdakı rütubəti alaraq soyuq havanı üfürür. Bu, gözün səthindəki təbii nəmin buxarlanmasına və göz quruluğuna səbəb olur. Eyni zamanda, quru hava gözün təbii müdafiə mexanizmini zəiflədir və onları infeksiyalara daha həssas edir. Kondisionerdən istifadə xüsusilə kontakt linza taxanlar üçün göz infeksiyası riskini artırır", - deyər oftalmoloq bildirib.

Onun sözlərinə görə, bu hallarda simptomlar dərhal özünü göstərir: "Quru göz sindromunun ən çox rast gəlinən simptomları gözlərdə yanma, sancma və qızıdır. Bu simptomlar göz səthinin kifayət qədər nəmləndirilməməsi səbəbindən özünü göstərir. Göz yaşının çatışmazlığı da görmə keyfiyyətinə mənfi təsir göstərir. Bu, davamlı xarakter alarsa və müalicə olunmazsa, buynuz qışada xoralar və görmə itkisi kimi ciddi sağlamlıq riskləri yarana bilər. Xüsusilə yaşlı insanlar risk qrupundadır. Normal simptomlarla yanaşı, bu yaş qrupundakı fərdlərdə bulanıq görmə, işığa həssaslıq kimi əlamətlər daha çox müşahidə olunur. Vaxtında və düzgün müalicə aparılmasa, görmə itkisi belə baş verə bilər".

O, erkən müdaxilənin əhəmiyyətindən də bəhs edib. "Quru göz sindromunun diaqnozu oftalmoloqun ətrafı müayinəsi ilə mümkündür. Göz yaşlarının miqdarını və keyfiyyətini ölçən Schirmer testi, göz səthinin vəziyyətini araşdırmaq üçün boyama testləri və göz yaşının buxarlanma müddətini qiymətləndirən testlər bu sindromun aşkarlanmasında kritik əhəmiyyətə malikdir.

Erkən diaqnoz müalicə prosesini daha effektiv edir və ciddi fəsadların qarşısını alır. Müalicə xəstəliyin şiddətindən və səbəbindən asılı olaraq dəyişir. Yüngül hallarda, süni göz yaşardıcı damcıların istifadəsi kifayətdir.

Daha ağır hallarda, göz yaşardıcı kanalların tıxanması və ya göz yaş istehsalını artıran dərmanlar kimi əlavə müalicə tələb oluna bilər. Bundan əlavə, antiinflamatuar dərmanlar və omega-3 əlavələri də müalicəni dəstəkləyə bilər.

Müalicə prosesində kondisionerli mühitlərdən uzaq durmaq, kompüter ekranı qarşısında qalma müddətini azaltmaq və mütəmadi olaraq gözləri nəmləndirmək də mühüm rol oynayır", - deyər həkim vurğulayıb.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

İspaniyada maye formada olan ən qədim şarab tapıldı



Dünyanın ən qədim maye şarabı İspaniyada Roma ailəsinin məqbərəsində tapılıb. Sevilyaadakı eramızın I əsrinə aid məqbərədə dəfn qabları aşkarlanıb. Onlardan ikisinin üzərində adlar yazılıb: Hispanae və Senicio. Qablardan birində beş litr sarımtıl-qəhvəyi maye olub. Kimyəvi analiz zamanı ağ şarab üçün xarakterik olan polifenollar və mineral duzlar aşkar edilib. İçkinin tərkibi Əndəlüsdən gələn müasir şarablara yaxındır. Alimlər hesab edirlər ki, kremasiya qabına şarab qoymaq ritualın bir hissəsi olub. Onların fikrincə, şarabın maye halda heyvətamiz şəkildə saxlanması Romadakı mürəkkəb konservləşdirmə üsullarından xəbər verir. Həmçinin xüsusi iqlim şəraiti şarabın demək olar ki, iki minillik ərzində qorunmasına kömək edib.

Çexiyada Avropanın ən qədim kurqanı aşkarlandı



Arxeoloqlar Çexiyada Avropanın ən uzun qədim kurqanını aşkar ediblər. Uzunluğu təqribən 190 metr, eni 15 metr olan kurqan yolda aparılan təmir işləri zamanı aşkar edilib. Qədim kurqanın yerüstü hissəsi ehtimal ki, kənd təsərrüfatı işləri nəticəsində dağıdılıb. Alimlər komandası kurqanın girişini də aşkarlamağa nail olublar. Arxeoloqlar iki əsas və 28 əlavə məzar aşkar ediblər. Onların yaşı ən azı 5 300 ildir. Dəfnlərin inventarları Çexiya və Polşadakı oxşar abidələrə uyğundur.

55 kilo arıqlayan qadınlardan 3 mühüm məsləhət

Amerikanın Washington şəhərindəki Renton sakini 55 kilo arıqlayaraq, arıqlamaq istəyənlərə üç tövsiyə verib. Bu barədə NBC kanalının saytı yazır. Qadın porsiyaların ölçülərinə nəzarət etməyi öyrənib, müəyyən qidalara faydalı alternativləri öyrənib və arıqlamaq üçün ən sevdiyi yeməklərdən imtina etmək zorunda qalmayacağını görəndə təəcüblənib. Pəhrizin dördüncü ayında fiziki aktivliyi artırmağa başlayıb və indi həftədə altı dəfə idman salonuna gedir. 2017-ci ilin noyabrından bəri 127 kiloqramdan 72 kiloqrama qədər arıqladığını bacarıb.

Carlton insanların özünə imkansız vəzifələr qoymamağını məsləhət görür. "Kiçik hədəflərlə başlaya bilərsiniz" deyir. "İnsanlara deyirəm: fiziki aktivliyi artırmaq istəyirsinizsə, yalnız gündə beş dəqiqə iki həftə qonşuluq ətrafında gəzəcəyinizə qərar verin. Yeməyi azaltmaq istəyirsinizsə, yalnız iki həftə nahar etmək əvəzinə böyük bir sağlam salat yeyəcəyinizə qərar verin".

Anqlayarkən öyrəndiyi başqa bir dərs isə əzmkarlığın bütün qaydalara mükəmməl riayət etməkdən daha vacib olmasıdır. Özünüze müdaxilə etməmək də vacibdir. "Çox şey əldə edə bilərsiniz" deyir qadın. "Ancaq hər cür düşüncə bizi dayandırır. Onları yoldan çıxarsaq, bizi dayandırmayacaq".

Ölüm riskini azaldan pəhriz

Aralıq dənizi pəhrizinin ürək xəstəlikləri və digər səbəblərdən ölümün qarşısını almaqda effektiv olduğu elmi şəkildə sübut edilib. Bu barədə Rusiyanın Mərkəzi Elmi-Tədqiqat Epidemiologiya İnstitutunun Yoxluşucu Xəstəliklər Klinikasının kardioloq, terapevt, funksional diaqnostika üzrə mütəxəssisi, übb elmləri doktoru Lyudmila Salamatina məlumat verib.

"Aralıq dənizi pəhrizinin konsepsiyası ABŞ-lı diyetoloqlar Anselmi və Marqaret Keys tərəfindən irəli sürüldü. 1950-ci illərdə onlar İtalyanların, İspanların və Yunanların yemək verdişlərini öyrəniblər. Bu xalqlarda ürək xəstəlikləri və ölüm hallarının ən aşağı səviyyədə yayıldığı məlum olub", - deyər həkim bildirib.

Aralıq dənizi pəhrizinə yüksək miqdarda meyvə, tərəvəz, paxlalılar, bütöv taxıl, balıq və zeytun yağı, orta dərəcədə spirt istehlakı, qırmızı ət, süd məhsulları və doymuş yağ turşulannın az qəbulu daxildir. Əlavə tədqiqatlar göstərdi ki, beş il ərzində qoz-fındıq ilə zənginləşdirilmiş Aralıq dənizi pəhrizinə riayət etmək ateroskleroz riskini 28%, sızma zeytun yağı ilə zənginləşdirilmiş qidalar isə 31% azaldır. Bundan əlavə, məlumdur ki, Aralıq dənizi pəhrizinə riayət etmək təkcə ürək-damar xəstəlikləri və ölüm riskinin 10% azalması ilə deyil, həm də bütün səbəblərdən ölüm hallarının 8% azalması ilə əlaqələndirilir", - deyər Salamatina bildirib.

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500